

UR:s remissvar

Ett oberoende public service för alla
– nya möjligheter och ökat ansvar, SOU 2018:50

Innehåll

	Sammanfattning	4
1	Inledning.....	8
2	Nya mönster i mediekonsumtionen	9
3	Ändamålsenlig reglering av public service	11
3.2	Utgångspunkter för en ändamålsenlig reglering.....	11
3.3	Reglering från 2020.....	11
3.3.1	Hur uppdraget ska ges under nästa tillståndsperiod.....	11
3.3.2	Definitionen av kärnverksamheten.....	11
3.3.3	God balans mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet.....	12
3.3.4	Sidoverksamhet.....	12
3.4	Reglering från 2023.....	12
3.5	Reglering på lång sikt.....	12
4	Var ska public service finnas?	13
4.2	Hur ska public service nå ut till hela befolkningen?.....	13
4.2.1	Täckningskravet i marknätet.....	13
4.2.2	Antal programtjänster och andra marknadsrelaterade distributionsfrågor.....	13
4.2.3	Övrig distribution.....	14
4.2.4	Beredskaps- och säkerhetsfrågor.....	14
4.2.5	Distributionsfrågan på lång sikt.....	15
4.3	Oberoendet i förhållandet till globala medieaktörer och distributörer.....	15
4.3.3	Hur bör public service-företagen förhålla sig till sociala medier och globala distributionsplattformar?.....	15
4.3.4	Exklusiva publiceringar bör undvikas.....	16
4.3.5	Publicering av hela program eller längre delar av program.....	17
4.3.6	Riktlinjer.....	18
4.4	Tillgången till nordiskt public service-utbud.....	18
4.4.3	Tillgången till svensk public service på Åland.....	18
5	Vad ska public service göra och tillsammans med vem?	19
5.1.4	Det breda innehållsuppdraget bör bestå.....	19
5.1.5	Speglingsuppdraget.....	20
5.1.6	Medie- och informationskunnighet inom ramen för folkbildningsuppdraget.....	20
5.1.7	Att nå ut med innehållet till barn och unga.....	21
5.2.3	Public service i svagt bevakade områden.....	22
5.2.4	Ansvar att värna en mångfald av lokala kvalitativa nyhetsmedieaktörer.....	22
5.2.5	Fokus på ljud respektive rörlig bild i nyhetsverksamheten.....	22
5.3.5	Mer fokus på kvalitet i språkutbudet.....	22
5.3.6	Större flexibilitet för bolagen att välja plattform bidrar till ökad synlighet för utbudet.....	23
5.3.7	Nyhetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning.....	23
5.4.2	Behovet av nyhetsverksamhet på olika språk.....	23
5.4.3	Hur bör ett uppdrag formuleras?.....	24
5.5.5	SVT ska fortsatt bidra till svensk filmproduktion.....	24
5.6.5	Uppdrag att stärka produktionsmarknaden i hela landet.....	24
5.7	Tidningen 8 sidors organisatoriska hemvist.....	24
5.7.3	Kommitténs ställningstagande.....	24

▶ 6	Förhandsprövning av nya tjänster	25
6.5	Överväganden och förslag	25
6.5.1	Vissa ändringar i systemet behövs för att systemet ska fungera effektivt och upplevas som legitimt	25
6.5.2	Förhandsprövningen begränsas till tjänster inom den kompletterande verksamheten	25
6.5.3	Förhandsprövning efter begäran från berörd intressent	25
6.5.4	Försöksperioden begränsas till sex månader	26
6.5.5	Förhandsprövningens förenlighet med yttrandefrihetsgrundlagen	26
7	Uppföljning och redovisning	27
7.2	Beaktande av verksamhet på internet vid uppföljning av innehållsuppdraget	27
7.2.1	En möjlighet att beakta verksamhet på internet vid uppföljning av innehållsuppdraget bör införas	27
7.2.2	Hur ska ett beaktande regleras?	27
7.2.3	Vilken verksamhet på internet som får tillgodoräknas	27
7.3	Förändringar i uppföljningen av public service	27
7.3.1	Uppföljning av public service-uppdraget vartannat år	27
7.3.2	Public service-dialog under tillståndsperioden	28
7.4	Redovisning	29
7.4.3	Inga skärpta krav på formerna för redovisningen	29
7.4.4	Förtydligande om redovisning av intäkter vid sidan av avgiftsmedel	29
7.4.5	Redovisning av hur oberoendet säkerställs vid kommersiella samarbeten	29
7.4.6	Kravet på att redovisa extern radioproduktion tas bort	29
8	Förvaltningsstiftelsens styrelse, ägarroll och finansiering	30
8.1	Stiftelsens styrelse	30
8.2	Stiftelsens ägarroll	30
8.3	Stiftelsens finansiering	30
9	Ekonomiska förutsättningar	31
9.1.2	Kostnader	31
9.2	Medelstildelning under nästa tillståndperiod	32
9.2.1	Public service-bolagens bedömningar av resursbehoven	32
9.2.2	Kommitténs analys av resursbehoven	32
9.2.3	Slutsatser och förslag om medelstildelningen	33
9.3	Sponsring	35
9.3.3	Kommitténs bedömning	35
10	Konsekvenser av förslagen	36

Med anledning av att Sveriges Utbildningsradio AB (UR) har inbjudits att lämna synpunkter betänkandet *Ett oberoende public service för alla - nya möjligheter och ökat ansvar* (SOU 2018:50) vill UR här avge följande remissyttrande. UR har i sina synpunkter på förslagen i betänkandet utgått från allmänhetens intressen.

Sammanfattning

Ändamålsenlig reglering

UR delar kommitténs bedömning att utgångspunkten för en ändamålsenlig reglering av public service bör utgå ifrån verksamhetens centrala betydelse för samhället och demokratin. UR vill här peka på att det inte är tillräckligt med nyhetsgranskande journalistik för att åstadkomma en väl fungerande demokrati. UR har med sitt särskilda utbildningsuppdrag därför en central roll för att ge människor de förutsättningar och kunskaper som krävs för att kunna utkräva ansvar och fatta medvetna beslut baserat på fakta. Detta är något som inte lyfts fram tillräckligt tydligt i kommitténs betänkande

UR delar kommitténs bedömning att en reglering av public service måste ta höjd för att förutsättningarna snabbt kan förändras. Regleringen måste samtidigt ge public service trygga och stabila förutsättningar, slå vakt om public service oberoende samt bolagens fortsatta tolkningsföreträde när det gäller villkoren för verksamheten.

Kärnverksamhet och kompletterande verksamhet

UR bejakar kommitténs förslag att kärnverksamhet även omfattar tillhandahållanden av radio- och tv-program på bolagens egna plattformar som finns på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. UR vill dock peka på risken att även den föreslagna definitionen av kärnverksamhet snabbt kan komma att bli hämmande genom att definitionen av radio- och tv-program inte följer medieutvecklingen.

UR har inget att invända varken emot kommitténs bedömning om anslagsvillkoret om god balans mellan kärnverksamhet och kompletterade verksamhet, eller balans mellan olika kärnverksamheter. Det får dock inte ges en sådan innebörd att det försvårar UR:s möjligheter att tillgängliggöra utbildningsprogrammen. UR vill även framhålla att vad som är en god balans måste bedömas utifrån varje bolags specifika uppdrag.

Reglering från 2023 och på lång sikt

Det är av största vikt att det inte ställs andra innehållsvillkor för public service-bolagens verksamhet i tråd än de som gäller för bolagens tillståndspliktiga sändningar i marknätet.

UR välkomnar kommitténs bedömning att ett tekniskt neutralt uppdrag kan övervägas på längre sikt, men menar att det är svårt att uttala sig om hur en sådan reglering bör utformas för att vara mest ändamålsenligt. UR delar dock kommitténs bedömning att oavsett vilken regleringsmodell

som väljs måste innehållsvillkoren framgå av lag och de programrelaterade villkoren måste godkännas av public service-bolagen.

Distribution – hur public service ska nå ut till hela befolkningen

UR instämmer i kommitténs bedömning att SVT bör sända fyra kanaler i marknätet. Men UR anser att en migrering av hela marknätet till DVB/T2 kan ske nästa tillståndperiod. Enligt UR bör det vara upp till bolagen att, i avvaktan på en sådan migrering, besluta i vilken mån man även vill parallellsända i HD-kvalitet. UR instämmer i kommitténs bedömning att Sveriges Radios analoga sändningar (FM) fortsatt bör bedrivas i samma omfattning som i dag.

UR instämmer helt i kommitténs bedömning att UR även fortsättningsvis ska sända ljudradio- och tv-program med utnyttjande av SVT:s och Sveriges Radios sändningsutrymme, enligt överenskommelse bolagen emellan. UR anser att det är av stor vikt att det av bolagens anslagsvillkor framgår att Sveriges Radio, SVT och UR ska fördjupa sitt samarbete när det gäller fördelning och placering av UR:s program så att de får ett brett genomslag.

UR vill även peka på att kostnaden för sändningarna i marknätet endast är en del av distributionskostnaderna det behöver tas hänsyn till bolagets distributionskostnader för både marknätet och internet.

UR instämmer i bedömningen att bolagen själva ska ha frihet att besluta om distributionen utöver marksändningarna. UR vill understryka vikten av att även använda andra distributionsplattformar som är helt centrala för att uppfylla utbildningsuppdraget, exempelvis UR Access och landets mediecentraler.

Förhållandet till globala medieaktörer och distributörer

UR instämmer i kommitténs förslag att programföretagen bör fortsätta utveckla och prioritera sina egna plattformar för att tillgängliggöra sitt programinnehåll on demand, det ligger helt i linje med företagets egen digitala strategi.

UR måste därutöver på olika lärplattformar i de format och standarder som krävs.

I nuvarande sändningstillstånd medges UR rätten att sända i hela landet med utnyttjande av SVT:s och Sveriges Radios sändningsutrymme. I en online-miljö är det viktigt att allmänheten fortsatt kan tillgodogöra sig UR:s programutbud, d.v.s. även via Sveriges Radios och SVT:s digitala tjänster. ►

► UR delar även kommitténs resonemang att kommersiella tredjepartsplattformar är ett viktigt komplement till de egna tjänsterna. För UR:s del handlar det speciellt om att nå målgrupper som är svåra att nå effektivt via de egna plattformarna. Tredjepartsplattformar ska dock användas restriktivt, vilket också framgår tydligt av UR:s egna riktlinjer och sociala medier-policy.

UR instämmer delvis i kommitténs bedömning av hur sociala medier och globala distributionsplattformar kan användas, men delar inte bedömningen att dessa plattformar i huvudsak bör användas endast för att informera om bolagens utbud och interagera med publiken.

Om UR i huvudsak ska använda tredjepartsplattformar endast för information och interaktion och inte med ett lärandeutbud, minskar möjligheterna att nå ut radikalt. I förlängningen riskeras därmed UR:s möjlighet att uppfylla det särskilda utbildnings- och folkbildningsuppdraget.

UR instämmer i att publiken inte ska behöva använda tredjepartsplattformar för att kunna ta del av public services programutbud. Detta innebär att UR som huvudregel inte ska tillgängliggöra innehåll exklusivt via sociala medier eller globala distributionsplattformar.

Det kan finnas tillfällen där det är nödvändigt för att nå målgrupper som annars är svåra att nå.

UR delar inte kommitténs slutsats att exklusiva publiceringar via sociala medier eller kommersiella tredjepartsplattformar bör undvikas.

UR anser att kommitténs formulering att publicering av hela program eller längre delar av program på sociala medier eller globala distributionsplattformar endast detta bör ske om en viss publik ”inte kan nås via de egna plattformarna” är onödigt begränsande. UR föreslår därför att publicering av hela program eller längre delar av program kan ske om det bedöms nödvändigt för att nå en viss målgrupp som är ”svår att nå via de egna plattformarna”.

UR välkomnar att kommittén på i betänkandet nämner UR:s Youtube-kanaler Tänk till och Orka Plugga som exempel samt att de bedömer vikten av att nå barn och ungdomar som något public service-bolagen behöver prioritera.

UR ser positivt på att kommittén ger utrymme för de tre public service-bolagen att ha olika förhållningssätt till publicering av hela program på tredjepartsplattformar. UR önskar att detta förtydligas i regeringens kommande public service-proposition.

UR instämmer i kommitténs bedömning att företagen bör ha tydliga riktlinjer om hur de förhåller sig till sociala medier.

Innehållsuppdraget – vad public service ska göra

UR instämmer i kommitténs bedömning att det breda innehållsuppdraget bör bestå. UR delar även kommitténs uppfattning att public service måste se till hela publikens behov och intressen för att kunna vara relevant för alla. Med ett utbildande kunskapsutbud bidrar UR till att skapa förutsättningar för att stärka public services demokratiska uppdrag.

UR instämmer i kommitténs uppfattning att speglingsuppdraget är centralt och dessutom blir än viktigare i tider

av alltmer fragmentiserade medievanor. UR vill dessutom betona hur bolagets särskilda utbildningsuppdrag ger unika möjligheter att bryta igenom filterbubblor genom att programutbudet når elever i klassrum, över hela landet, oberoende av geografisk hemvist, etnisk härkomst, kön, socioekonomisk bakgrund etcetera. UR blir därmed en unik sammanhållande kraft i samhället, vilket i sin tur stärker demokratin.

UR instämmer i kommitténs bedömning att alla tre public service-bolagen inom ramen för folkbildningsuppdraget bör fortsätta sitt arbete inom medie- och informationskunnighet (MIK). UR anser dock att MIK-uppdraget inte bör snävas in till att bara gälla det allmänt folkbildande uppdraget eftersom bolaget ska koncentrera sitt uppdrag till utbildningsområdet. Det finns ett fortsatt behov att producera ett utbildningsutbud för såväl grund- och gymnasieskolan som studieförbund och folkhögskolor.

UR välkomnar även kommitténs föreslag om en generell förstärkning av bolagets resurser och ser den som en förutsättning för att UR ska kunna utveckla programutbudet inom MIK, men även för fler specifika grupper som exempelvis föräldrar, den äldre generationen och nyanlända i Sverige.

UR välkomnar kommitténs bedömning att en större flexibilitet för bolagen att välja vilka plattformar som innehållet för barn och unga ska tillhandahållas på bidrar till att öka utbudets synlighet för målgruppen. UR samtidigt poängterar att det vore mycket problematiskt om villkoren i nästa tillståndsperiod avgränsar flexibiliteten till endast ett par specifika målgrupper. Nya behov uppstår kontinuerligt och UR identifierar löpande nya grupper.

UR förordar en mindre snäv formulering om att publicering på dessa plattformar kan ske om det bedöms nödvändigt för att nå en viss målgrupp som är svår att nå via de egna plattformarna.

Angående förslaget att Sveriges Radio och SVT inom ramen för sin nyhetsverksamhet ska stärka sin journalistiska bevakning i svagt bevakade lokala områden, vill UR betona att en resursförstärkning för detta inte bör ske på bekostnad av andra public service-bolag.

Fokus på kvalitet i språkutbudet

UR instämmer i kommitténs förslag att public service-bolagens samlade utbud på samiska, finska, meänkieli, romani chib respektive jiddisch varje år ska uppgå till minst samma nivå som 2019. Samma krav ska gälla för SVT:s och UR:s utbud på svenskt teckenspråk. UR instämmer också i att utbudet på såväl minoritetsspråk som teckenspråk ska hålla en hög kvalitet och att den regelbundna dialog som genomförs med de berörda grupperna bidrar till hög kvalitet på utbudet.

UR vill poängtera en viktig skillnad mellan UR:s språkuppdrag för minoritets- och svenskt teckenspråk, gentemot de övriga public service-bolagens. UR:s utbildningsuppdrag, där UR både ska koncentrera sin programverksamhet till grund- och gymnasieskolan och även rikta sig till folkhögskolor och studieförbund, innebär att UR behöver ta hänsyn till både läroplaner och kursplaner inom alla skolformer, för att programutbudet ska vara relevant och

► användbart. Krav på ökad kvalitet, en stärkt dialog och en ökad delaktighet samt rekrytering av målgruppskompetens, kan sammantaget innebära ökade kostnader för UR under kommande tillståndsperiod.

UR instämmer i kommitténs förslag att under nästa tillståndsperiod öka utbudet av jiddisch i förhållande till den nivå som uppnås 2019 men UR vill också belysa de svårigheter som är behäftade med att producera ett kvalitativt utbud på jiddisch. Det finns väldigt få personer som till fullo behärskar jiddisch vilket gör att det är svårare att kvalitetssäkra utbudet.

UR instämmer i kommitténs bedömning att bolagen även under nästa tillståndsperiod sinsemellan får fördela ansvaret för olika slags insatser i fråga om programverksamhet på minoritetsspråk och program om och för personer med funktionsnedsättning. UR även instämmer helt i bedömningen att en del av denna ansvarsfördelning kan vara att genom hänvisningar vägleda användarna till utbud på minoritetsspråk hos andra public service-bolag.

UR instämmer i kommitténs bedömning att större flexibilitet för public service-bolagen att välja på vilka plattformar minoritetsspråks- och teckenspråks-programmen ska tillgängliggöras bör bidra till att öka utbudets synlighet men anser samtidigt att detta ska gälla även andra grupper som är svåra att nå.

UR instämmer i bedömningen att möjligheten att i högre grad tillgängliggöra utbudet digitalt ökar möjligheten till att nå målgruppen, eftersom användarmönstren ser likadana ut i dessa grupper som i befolkningen i övrigt. UR anser vidare att det måste vara upp till bolagen att avgöra hur och på vilka plattformar utbudet ska tillgängliggöras för att möta upp specifika målgruppers krav och förväntningar och för att nå dem där de befinner sig.

UR anser att det viktiga är att tillgängliggöra programutbudet på de plattformar där det når användarna och välkomnar därför möjligheten att tillgodoräkna sig verksamhet på internet vid uppföljning av uppdraget.

UR anser att det under nästa tillståndsperiod finns skäl till att villkoret i huvudsak ska uppfyllas i marknätet, men på sikt är det av största vikt att public service-bolagen får en teknikneutral reglering.

Externa produktionsbolag

UR instämmer i kommitténs förslag att public service-bolagen ska stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet. UR anser dock att det är viktigare ett produktionsbolag kan leverera ett pedagogiskt kvalitetssäkrat utbud än var det är placerat. UR ställer delvis andra krav på externa produktionsbolag jämfört med Sveriges Radio och SVT. Exempelvis utgår UR alltid efter användarna behov, pedagogiskt berättande och att koppla innehållet i programmen till skolans kursplaner vilket gör att det måste avsättas inlärningstid, både hos produktionsbolagen och hos UR, innan alla delar finns på plats.

UR anser att bolaget redan bidrar till produktionsbolagens idéutveckling instämmer inte i förslaget att ytterligare ta hänsyn till produktionsbolagens idéutveckling när ersättningen förhandlas

Förhandsprövning

UR avstyrker att vissa ändringar i förhandsprövnings-systemet behöver göras för att det ska fungera effektivt och upplevas som legitimt både av public service-bolagen och av andra aktörer på mediemarknaden. UR anser att förhandsprövningssystemet bör avskaffas.

För det fall förhandsprövningssystemet ändå behålls anser UR att det är ett steg i rätt riktning att förhandsprövningen begränsas till tjänster inom den kompletterande verksamheten.

Tillgodoräkna programutbudet på internet

UR välkomnar möjligheten att få tillgodoräkna sig en viss andel av verksamheten genom tråd vid uppfyllandet av public service-uppdraget. Med förändrade medievanor är det en nödvändighet för public service-bolagen att få tillgodoräkna sig en del av den verksamhet som bolagen tillgängliggör på de egna plattformarna, på fritt tillgängliga delar av internet. Det gäller i synnerhet för UR som redan under nuvarande tillståndsperiod större delen av programutbudet under en längre tid (många program så länge som fem år) på UR:s egna plattformar.

Uppföljning och redovisning

UR instämmer i kommitténs förslag att Granskningsnämndens bedömning av om public service-bolagen har uppfyllt sitt uppdrag kan ske vartannat år i stället för varje år och att det inte längre finnas behov för regeringen att årligen i budgetpropositionen redovisa granskningsnämndens bedömning av public service-verksamheten för riksdagen.

Däremot ser UR att public service-redovisningarna kan fylla en funktion för att ge allmänheten insyn i verksamheten och hur bolaget uppfyller uppdraget och kan även fortsättningsvis ska lämna in public service-redovisningar varje år.

UR har inga invändningar kring idén om en public service-dialog med bolagen, företrädare för regeringen, branschaktörer och intresseorganisationer i syfte att stimulera till allmän debatt om public service. UR förordar att syftet med public service-dialogen tydliggörs och betonar att den ska vara framåtsyftande, ge programföretagen möjlighet att påtala eventuella behov av förändringar i villkoren och i övrigt, så långt som möjligt, vara begränsad i sin omfattning. UR anser att det är en förutsättning, snarare än utgångspunkt, att medelstilldelning och villkor inte kan komma att ändras i samband med halvtidsöversynen.

UR instämmer i kommitténs bedömning att bolagens redovisning av verksamheten fungerar väl.

Förvaltningsstiftelsens styrelse, ägarroll och finansiering

UR delar kommitténs bedömning att stiftelsens centrala funktion som garant för public service oberoende från staten och olika intressen och maktsfärer i samhället, ställer höga krav på de personer som ingår i stiftelsens styrelse. UR bejakar därför kommitténs förslag att stiftelseförordnandet ändras så att det framgår att styrelseledamöterna ska utses utifrån krav på kompetens, integritet och lämplighet. UR bejakar också att förordnandet ändras så att de

- krav som gäller för ordförande uttryckligen framgår.

UR delar kommitténs bedömning att Förvaltningsstiftelsens uppgifter som ägare inte bör utökas till att omfatta uppföljningen av om programbolagen har uppfyllt sitt public service-uppdrag. Det skulle äventyra hela den bärande principen bakom konstruktionen med en ägare som inte ska kunna påverka programverksamheten. UR delar också kommitténs bedömning att även en uppföljning av övriga villkor vore problematisk.

Ekonomiska förutsättningar

UR delar i stort kommitténs analys av ökade resursbehov under den kommande tillståndsperioden, men anser att kommitténs analys av områden som föranleder en nivåhöjning behöver kompletteras.

UR vill betona att kommittén inte tagit hänsyn till UR:s beskrivning av att rättighetskostnaderna förväntas öka nästa tillståndsperiod. UR vill även peka på att kostnaderna för beredskap och säkerhet online samt kostnader för distribution online kommer att öka även för UR, något som inte framgår i denna del av betänkandet.

UR anser att en årlig tvåprocentig uppräknings under hela tillståndsperioden är en grundförutsättning för en stabil och långsiktig planering och möjliggörandet av en utveckling av verksamheten, trots att det samtidigt skapar ett tryck att effektivisera.

UR instämmer i kommitténs bedömning att en resursförstärkning under tillståndsperioden är nödvändig för att public service-bolagen ska ha möjlighet att klara av större investeringar och nya uppdrag och menar att förslaget om en medelstildelning på 445,1 miljoner kronor till UR därför är ett minimum.

UR erhåller i dag cirka fem procent av public service-bolagens totala medelstildelning och det finns starka skäl för en nivåökning till UR utöver kommitténs förslag. UR ser därför mycket positivt på att kommittén i sitt betänkande särskilt lyfter fram UR:s ambitioner för insatser inom medie- och informationskunnighet (MIK) och Ny i Sverige, vilka är två av UR:s prioriterade områden. Det är även positivt att kommittén delar bolagens bedömning av ökade resursbehov bland annat för nödvändiga investeringar i tekniska tjänster, inte minst i online-miljön. ■

1. Inledning

Att för första gången knäcka läskoden och lära sig läsa, att öva upp förmågan att skilja sant från falskt, att lära sig grunderna för hur ett resonemang kan utvecklas eller att inse hur de demokratiska institutionerna faktiskt fungerar ...

Allt detta kan vara helt avgörande för varje människas möjlighet att påverka sitt eget liv.

I över 40 år har UR med sitt särskilda utbildnings- och folkbildningsuppdrag bidragit till att stärka bildningen och minska kunskapsklyftorna i Sverige. Detta genom att sprida ett pedagogiskt och lustfyllt lärandeutbud till såväl vuxna som barn.

UR har en fortsatt strategisk roll för att stärka kunskapen i samhället. Möjligheten att nå ny kunskap genom hela livet lägger grunden till utveckling, till försörjning, till yrkesval – och till att kunna fatta medvetna beslut baserade på fakta. Kunskap lägger, kort sagt, grunden för det demokratiska samhället.

Med ett brett och mångsidigt programutbud vill UR bidra till att stärka demokratin och vara en tydlig motvikt till falsk information, ryktesspridning, hot och hat på nätet. På så vis bidrar UR:s utbud till såväl samhällsnytta som individuell nytta.

Att känna till hur samhället fungerar, att kunna läsa och skriva och att ha ett källkritiskt perspektiv är nödvändiga kunskaper för att kunna ta del av de demokratiska rättigheterna. Alla har rätt till sådan kunskap. Genom att fortsätta utveckla sitt utbud ger UR alla chansen till allsidig kunskap – oavsett bakgrund, ålder, fysiska eller psykiska förutsättningar eller andra faktorer.

UR:s uppdrag är unikt i världen. Den specifika uppgiften att genom radio- och tv-program skapa ett utbildningsutbud har enbart anförtrots UR som enskilt oberoende public service-bolag. Genom den unika kombinationen av journalistik och pedagogik producerar UR ett utbud som svarar mot reella behov inom utbildningen och hos allmänheten och bidrar på så sätt till människors växande genom kunskap – livet igenom.

Därmed bidrar UR även indirekt till sysselsättning, tillväxt och sammanhållning och därmed i praktiken till en fungerande demokrati. UR:s särskilda utbildningsuppdrag är en demokratisk kollektiv nyttighet som gynnar alla i samhället.

UR:s utbud riktar sig till och ska vara tillgängligt för alla – via linjär radio och tv samt olika digitala plattformar. Enligt nuvarande sändningstillstånd ska UR ”koncentrera sin programverksamhet till utbildningsområdet med villkor om att vidga och utveckla sitt utbud och ska därutöver tillhandahålla ett utbud av folkbildningsprogram”. UR vill

understryka vikten av att bolagets särskilda utbildningsuppdrag betonas även under nästa tillståndsperiod liksom villkoren att utveckla och vidga utbildningsutbudet.

Utbildningsuppdraget var en central idé redan när public service en gång bildades i Europa, d v s då BBC på 1920-talet grundades med missionen att utbilda, informera och underhålla befolkningen (”educate, inform, entertain”). I dag är många olika samhällsaktörer – allt från arbetsmarknadens parter, utbildningsväsendet, teknikbranschen till beslutsfattare – överens om att i den globala, kunskapsintensiva och komplexa värld som vi i dag lever blir det livslånga lärandet allt viktigare. Med ett utvecklat och vidgat utbildningsutbud kan UR fortsatt vara ett strategiskt stöd i arbetet med att minska kunskapsklyftorna i samhället.

Demokratin är beroende av kunniga medborgare och UR är, med sitt särskilda utbildnings- och folkbildningsutbud, fortsatt en av demokratin hörnstenar. Eftersom UR inte har ett nyhetsgranskande uppdrag har UR fortsatt stora möjligheter att samverka med andra samhällsaktörer och därmed – i gränslandet mellan medier, utbildning, folkbildning och kultursektorn som kulturskolor och bibliotek – fungera som ett demokratistärkande nav.

Genom sitt programutbud har UR möjlighet att väcka nyfikenhet, lust till ökat lärande, ge nya insikter och sätta saker i sitt sammanhang. Vissa saker är svåra att enbart läsa sig till, de måste upplevas. Effekten av upplevelsen är ett nytt lärande, en ny kunskap som kan leda till förändring. Det betyder i förlängningen att UR ger nya perspektiv och infallsvinklar för såväl breda som smalare målgrupper – för de många få.

Tack vare sin gedigna erfarenhet inom medie- och informationskunnighet (MIK) kan UR spela en avgörande roll inom såväl utbildning och folkbildning. Mediemedvetenhet, källkritik och digital kompetens är centrala för att förstå världen och fungera i en demokrati. Här har UR en unik möjlighet i och med att UR:s program visas i klassrum över hela landet och därmed bryter igenom de sk filterbubblorna.

Avslutningsvis ska sägas att UR anser att kommittén i huvudsak väl beskriver public services roll framöver och instämmer i stora delar av betänkandets förslag. Dock har kommittén inte tillräckligt tydligt lyft betydelsen av UR:s särskilda utbildningsuppdrag. I UR:s yttrande över public service-kommitténs betänkande Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar kommenteras detta närmare under respektive kapitel. ■

2. Nya mönster i mediekonsumtionen

Kommittén analyserar i kapitel 2 medieutvecklingen, särskilt gällande trender som globalisering, digitalisering samt polarisering och filterbubblor samt hur de påverkar konsumtion av medier och förutsättningarna för medieföretagens verksamhet. Denna utveckling påverkar i hög grad public service-bolagen som ställs inför nya utmaningar för att fortsatt nå sin publik i ett allt mer föränderligt medielandskap. Kommittén nämner också användarnas behov och beteende som utgångspunkt för hela public service och därmed UR:s verksamhet.

Kommittén nämner dock knappt det faktum att UR inte bara verkar på mediemarknaden, utan även på utbildningsmarknaden. Hur den marknaden och dess utveckling påverkar UR:s verksamhet och möjlighet att nå ut med program-utbudet analyseras inte heller i kapitel 2 i slutbetänkandet.

UR vill därför peka på följande utvecklingsspår inom utbildningsmarknaden:

Globalisering och digitalisering liksom teknikutveckling och demografikutveckling är stora förändringar som påverkar hela samhället även utbildning, lärande och framtida yrken. Utbildningsväsendet behöver möta behoven av förändrade och nya kompetenser och yrken. IKT-klassrum och andra smarta lärandemiljöer utvecklas snabbt liksom den så kallade ed tech-branschen. Begrepp som artificiell intelligens, virtual reality, augmented reality, learning analytics har blivit allt vanligare och något som bidrar till nya läromedelserbjudanden. I ljuset av den tilltagande lärarbristen i Sverige lyfts digitala lärplattformar fram för att möta lärarbristen och komplettera fysiska lärare i klassrummen. Att få undervisning av en lärare uppkopplad via länk är nu verklighet för en växande andel studenter och elever.

De flesta är överens om att det livslånga lärandet, i tider av snabba och omfattande förändringar, blir allt viktigare och kommer att vara en viktig utgångspunkt för framtida utveckling.

Utvecklingen av nästa generations mobila nätverk öppnar upp för nya möjligheter och tekniska lösningar. Hur utvecklingen av nya gränssnitt som talsyntes, ögonstyrning, röststyrda apparater, förarlösa bilar och kroppsnära teknik som ”wearables” påverkar användarnas behov och beteenden är ovisst, men kommer även påverka utbild-

ningsmarknaden. Redan i dag har teknikutvecklingen och olika digitala hjälpmedel underlättat vardagen för exempelvis barn med inlärningssvårigheter. Digitala verktyg kan t.ex. hjälpa elever att få struktur i vardagen genom påminnelser och hjälp med tidsuppfattningen, vilket är viktigt för att eleverna ska känna att de har kontroll och är delaktiga i ett sammanhang. Det kan också handla om att ge elever möjlighet att redovisa och tillägna sig kunskap på andra sätt än skriftligt och muntligt eller att tillhandahålla olika spellikande applikationer som på ett lustfyllt sätt stöttar elever i matematikinlärning eller läsning.

Men teknikutvecklingen och förändrade medievanor bidrar också till oönskade effekter. Flera forskare har i sammanhanget pekat på att förändrade mediekonsumtionsmönster kan bidra till såväl kunskapsklyftor som kunskapsmotstånd¹. Baksidan av att människor i dag kan välja när, var, hur och vilken information de vill ta del av är att en del mediekonsumenter väljer att ta del av ett mycket begränsat utbud vilket leder till kunskapsluckor både i olika ämnen och i samhällsdebatten, exempelvis hur det politiska systemet fungerar eller vad som kännetecknar en demokrati². Vissa väljer att överhuvudtaget inte ta till sig viss information utan avfärdar den som falsk eller oväsentlig³. De här tendenserna i samverkan med ett splittrat medielandskap ger en oroande utveckling där varje enskild mediekonsument har att ta ställning till vad som är sant och trovärdigt⁴. I detta perspektiv vill UR betona sitt särskilda utbildningsuppdrag och dess roll i det övergripande demokratiska uppdrag public service har.

Datorer och olika sökmotorer på internet används allt oftare i undervisningen, där elever söker efter fakta. Även tredjepartsplattformar ökar möjligheterna att söka efter fakta inom undervisningen men deras algoritmer är designade för att skapa intäkter vid användning. Därför blir UR ett allt viktigare oberoende alternativ till kommersiella aktörer.

Användarna inom utbildningsväsendet förväntar sig att UR fortsatt, och lättillgängligt, ska bidra med lärarhandledningar kopplade till UR:s utbud och aktuella kurs- och läroplaner samt att programutbudet ska fungera som ett komplement till de läromedel och den kurslitteratur som finns inom utbildningens alla olika stadier och nivåer.

Utvecklingen inom skola och utbildningsväsendet är något som i allra högsta grad påverkar UR:s verksamhet ▶

¹ Exempelvis Arendt F & Matthes J, *Changing minds or changing channels? Partisan news in an age of choice*. Chicago university press 2014.

² Arne Jarrick, *Det finns inga häxor – en bok om kunskap*, Weylers förlag 2017.

³ Åsa Wikforss, *Alternativa fakta: om kunskapen och dess fiender*. Fri tanke förlag, 2017.

⁴ Ulla Carlsson, *Medie- och informationskunnighet i den digitala tidsåldern. En demokratifråga*. Nordicom 2018.

► och programutbud. UR följer noga utvecklingen, analyserna och debatten kring svensk skola. Några av de största utmaningarna för svensk skola är lärarbristen och de fortsatt ökande klyftorna mellan olika skolor, kommuner och elever⁵. Vid sidan av detta hanterar skolväsendet förändringar i läroplanen för förskolan genomdrivits, skollagen har ändrats i syfte att fler nyanlända till Sverige ska uppnå behörighet till gymnasieskolan, åtgärdsgarantin gällande kompetenserna läsa, skriva samt räkna fortsätter, det s.k. Läslyftet har utvidgats och undervisningstimmarerna i matematik i grundskolan ska bli fler. SFI-utbildningen ska utredas i syfte att fler nyanlända ska kunna lära sig svenska fortare och alltfler antas till en högskoleutbildning men för få vill bli lärare.

UR förhåller sig givetvis till den snabba utvecklingen och breda debatten på skol- och utbildningsområdet för att UR:s utbud på bästa sätt ska bidra till lärandet för både lärare, elever och studenter liksom den kollektiva samhällsnyttan.

Utmaning för UR: Att vara tillgänglig och sökbar – även på utbildningsmarknaden

UR:s uppdrag är att förstärka, bredda och komplettera de insatser som görs av andra inom utbildningsområdet genom ljud, rörlig bild och ett pedagogiskt berättande som ökar kunskapen och förståelsen för sammanhang. I dag når UR sin publik på huvudsakligen två olika sätt. En växande andel av företrädesvis lärare, studenter och elever inom den organiserade utbildningen hittar programutbudet online medan en fortfarande väsentlig, men minskande andel, av allmänheten hittar utbudet via broadcast.

Utmaningarna för att nå publiken på såväl kort som lång sikt kräver olika strategier. För att möta användarnas behov måste UR:s utbud vara upptäckbart även på plattformar som ägs av andra aktörer, såväl på Sveriges Radios och SVT:s som kommersiella aktörers plattformar. UR behöver finnas på andras plattformar för att utbudet fortsatt ska vara tillgängligt och sökbart, men med restriktivitet för att skydda oberoendet.

När det gäller skolan har UR lyckats möta utbildningsvärldens behov av att kunna använda innehåll vid den tidpunkt och på den plattform som den behöver genom UR:s digitala plattformar UR Skola och UR Access⁶. UR ser ändå ett behov av att samtidigt utveckla de egna plattformarna för att där kunna tillgängliggöra hela programutbudet och bryta igenom olika sökmotorers algoritmer vilka väsentligt har bidragit till polarisering och filterbubblor. Till skillnad från kommersiella aktörer har UR, liksom andra public service-bolag, inga kommersiella intressen, använder inte algoritmer i syfte att skapa lönsamhet och är aldrig intresserade av att sälja en produkt.

Sammantaget anser UR att bolaget har en fortsatt viktig roll att spela som ett oberoende public service-bolag med uppdraget att förstärka, bredda och komplettera de insatser som görs av andra inom utbildningsområdet. Detta innebär att UR måste möta nya utmaningar och medievänor med nya distributionsstrategier för att utbudet ska finnas tillgängligt och sökbart på de plattformar användarna befinner sig på. ■

⁵ Skolverkets lägesbedömning 2017, samt PISA 2015. 15-åringars kunskaper i naturvetenskap, läsförståelse och matematik.

⁶ UR Access är en lösenordskyddad tjänst där det finns cirka 19 200 program tillgängliga. Cirka 40 universitet och högskolor, 150 friskoleföretag samt landets samtliga 290 kommuner har avtal med UR och Copyswede för användning av UR:s programutbud i slutna nätverk.

3. Ändamålsenlig reglering av public service

3.2 Utgångspunkter för en ändamålsenlig reglering

UR instämmer i kommitténs konstaterande om att utgångspunkten för en ändamålsenlig reglering av public service bör utgå ifrån verksamhetens centrala betydelse för samhället och demokratin. Public service är en kollektiv nytthet som är till gagn för hela samhället. En av de grundläggande förutsättningarna för att public service ska kunna uppfylla sin roll i det nya medielandskapet är att företagen verkligen kan möta allmänheten på de plattformar där användarna befinner sig med ett utbud som är anpassat för den arenan.

UR vill påminna om bolagets särart och viktiga betydelse för kunskapsspridning och det livslånga lärandet som UR har i och med det särskilda utbildningsuppdraget. UR är mån om att kunna fortsätta utveckla och vidga utbildningsutbudet såväl gentemot barn- och ungdoms- som vuxenutbildningen. Kommittén konstaterar att public service är en kollektiv demokratisk nytthet för allmänheten. UR har i sammanhanget en helt unik möjlighet att genom ett lustfyllt utbildningsutbud bidra till att användarna blir välinformerade och kritiskt tänkande medborgare redan i tidig ålder. UR kan därmed sägas bidra till att lägga grunden för public services demokratiska uppdrag.

UR delar därför kommitténs bedömning att en reglering av public service måste ta höjd för att förutsättningarna snabbt kan förändras i det ständigt föränderliga medielandskapet vi befinner oss i. Regleringen måste samtidigt ge public service trygga och stabila förutsättningar, slå vakt om public service oberoende samt bolagens fortsatta tolkningsföreträde när det gäller villkoren för verksamheten. UR bejakar därför regeringens förslag i propositionen *Långsiktig finansiering och stärkt oberoende för public service* om längre tillståndsperioder om åtta år från och med år 2030 liksom att nästkommande tillståndsperiod sträcker sig över tio år (2020–2029).

3.3 Reglering från 2020

UR delar kommitténs bedömning att den nuvarande övergripande strukturen för regleringen bör bestå även under nästa tillståndsperiod.

3.3.1 Hur uppdraget ska ges under nästa tillståndsperiod

Regleringens struktur: Då en eventuell ändring av yttrandefrihetsgrundlagen kan träda ikraft tidigast 2023 har UR inget att invända mot kommitténs förslag att nuvarande struktur, där public service-företagens verksamhet regleras i separata sändningstillstånd, anslagsvillkor och särskilda tillgänglighetsbeslut, i huvudsak ska bestå under nästa tillståndsperiod.

Även om UR, mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen på området, inte har något att invända emot att tillgänglighetsbesluten kan gälla för en kortare period än tillståndsperioden, vill UR dock tydliggöra vikten av att programföretagen ges stabila planeringsförutsättningar.

Regleringens omfattning: Som kommittén skriver kan en reglering som även omfattar verksamheten på internet träda i kraft tidigast 2023. UR instämmer i att vissa innehållsfrågor som i dag bedrivs enbart på internet, med rätt förutsättningar, skulle kunna tas om hand i ett nytt utvidgat självreglerande medieetiskt system som kan hantera anmälningar rörande publicistisk skada samt rätten till genmäle i public service-bolagens verksamhet på internet. Det finns ett behov hos allmänheten att kunna anmäla och även få provat visst innehåll som publiceras på internet, och inte som i dag endast det som publicerats i radio- och tv-program. Självreglering är dessutom ett sätt att öka public services oberoende. *Se även kapitel 3.4.*

3.3.2 Definitionen av kärnverksamhet

UR bejakar kommitténs förslag att kärnverksamhet även omfattar tillhandahållanden av radio- och tv-program på bolagens egna plattformar som finns på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. UR definierar i dag kärnverksamhet som att producera och tillgängliggöra program på olika plattformar, såväl linjärt som ickelinjärt. UR ser därför mycket positivt på att kommittén i sitt förslag tydliggör att vad som ingår i programbolagens kärnverksamhet måste följa medieutvecklingen och förändrade konsumtionsmönster. ►

- UR vill dock peka på risken att även den föreslagna definitionen av kärnverksamhet snabbt kan komma att bli hämmande genom att definitionen av radio- och tv-program inte följer medieutvecklingen. UR vill också peka på att begränsningen till radio- och tv-program kan motverka bolagens fortsatta utveckling av sina egna plattformar, med ambitionen att alltid vara relevanta för användarna, i en framtid där vi mer talar om ljud- och rörlig bild än program.

3.3.3 God balans mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet

UR har inget att invända emot kommitténs bedömning om att anslagsvillkoret om god balans mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet ska kvarstå oförändrat. UR vill dock peka på att eftersom den kompletterande verksamheten är nära sammanlänkad med, eller ingår som integrerade delar i, produktionsarbete och produktionsbudget är det näst intill omöjligt att i detalj identifiera och särredovisa kostnader för den kompletterande verksamheten från kärnverksamheten. Enligt UR råder god balans när kärnverksamhet är den helt dominerande delen i verksamheten.

När det gäller kommitténs bedömning att det i anslagsvillkoren om balans även bör gälla balans mellan olika kärnverksamheter vill UR understryka vikten av att den goda balansen bedöms utifrån medieutvecklingen, en förändrad mediekonsumtion men även utvecklingen inom utbildningsområdet. Vad som är en god balans måste även bedömas utifrån varje bolags specifika uppdrag där UR har ett unikt utbildningsuppdrag. UR har det senaste året fortsatt utvecklingen med att – vid sidan av att sända – tillgängliggöra programmen för ökad synlighet, sökbarhet och lättillgänglighet för användarna på de digitala plattformarna. UR har t. ex. kommunikationsteam som arbetar direkt mot målgrupperna. UR vill därför betona vikten av att ett krav på balans mellan olika kärnverksamheter och balans mellan kärn- och kompletterande verksamhet inte ges en sådan innebörd att det försvårar UR:s möjligheter att fortsätta med att tillgängliggöra utbildningsprogrammen.

3.3.4 Sidoverksamhet

UR delar kommitténs bedömning att det inte finns behov av någon ytterligare reglering av public service-bolagens möjligheter att bedriva sidoverksamhet. UR har i dag ingen sidoverksamhet. Det är svårt att förutse hur UR:s behov framöver ser ut för att bedriva viss sidoverksamhet men det finns inga sådana planer i dag.

3.4 Reglering från 2023

UR delar kommitténs bedömning att en kommande grundlagsändring troligen inte kommer att innebära krav på tillstånd för public service-bolagens verksamhet på internet. Mer troligt är att det kommer att bli möjligt att ställa innehållskrav på utbudet om bolagen väljer att bedriva verksamhet genom tråd.

Mot bakgrund av detta instämmer UR i kommitténs förslag att public service-bolagens programverksamhet genom tråd ska formuleras i ett särskilt regeringsbeslut från och med 2023 som kompletterar de sändningstillstånd som gäller för hela tillståndsperioden.

Oavsett vad en kommande grundlagsändring kommer att innebära är det av största vikt att det inte ställs andra innehållsvillkor för public service-bolagens verksamhet i tråd än de som gäller för bolagens tillståndspliktiga sändningar i marknätet.

Eftersom Granskningsnämnden, enligt sändningstillståndet, endast granskar och behandlar anmälningar kopplade till den verksamhet som public service bedriver i marksänd radio och tv prövar nämnden inte heller enskilda anmälningar rörande verksamheten på internet. Frågan om ett nytt självreglerande medieetiskt system för den publicistiska verksamheten som prövar anmälningar från enskilda gällande publiceringar (inklusive radio- och tv) diskuterades redan inför nuvarande tillståndsperiod. UR har genom Utgivarna medverkat till att ta fram ett förslag om att inrätta Allmänhetens Medieombudsman (MO) och Mediernas etiska nämnd (MEN) för den framtida etiska självregleringen. Tanken är att MO/MEN ska pröva alla yttranden för de medier som omfattas av självregleringen – oberoende av publiceringsplattform. Det innebär att även radio- och tv-sändningar, samt de webbpubliceringar som i dag inte kan prövas, omfattas av det framtida systemet.

3.5 Reglering på lång sikt

Mot bakgrund av utvecklingen inom medieområdet instämmer UR med kommittén i att det är svårt att i dag uttala sig närmare om hur en reglering av public service på lång sikt bör utformas för att vara mest ändamålsenlig. UR delar dock kommitténs bedömning att oavsett vilken regleringsmodell som väljs är en viktig förutsättning att de innehållsvillkor som får ställas måste framgå av lag och att de programrelaterade villkoren måste godkännas av public service-bolagen.

UR instämmer med kommittén att nackdelarna med en avtalskonstruktion är större än de (eventuella) styrkor en sådan kan ha. ■

4. Var ska public service finnas?

4.2 Hur ska public service nå ut till hela befolkningen?

4.2.1 Täckningskravet i marknätet

UR instämmer huvudsakligen i bedömningen att public serviceföretagens sändningar även fortsättningsvis ska nå minst 99,8 procent av befolkningen. UR bedömer att distribution via marknätet kommer att vara viktigt ett antal år framöver för att göra public service-bolagens utbud tillgängligt för alla. Det är därför fortsatt viktigt att UR:s tittare och lyssnare kan ta del av UR:s utbud via Sveriges Radios och SVT:s kanaler. *Se även kapitel 4.2.2.*

UR instämmer i kommitténs resonemang att marksändningar har flera fördelar jämfört med andra distributionsformer. I vart fall för närvarande. De är fritt tillgängliga, utan krav på abonnemang. Marksändningar är också viktiga utifrån ett kris- och beredskapsperspektiv, där det är viktigt med ett robust och störningssäkert distributionsnät.

Men digitaliseringen, globaliseringen och den snabba utvecklingen på mediemarknaden, med ny teknik och förändrade användarmönster, kommer dock att påverka hur länge marknätet är relevant för konsumenterna. Det finns en rad osäkerhetsfaktorer i hur konsumtionsmönstren, för framförallt marksänd tv, kommer att utvecklas framöver. Mot denna bakgrund ser UR att det kan finnas behov att längre fram i tillståndsperioden se över om täckningskravet för både radio och tv är fortsatt relevant.

Kommittén anför att det utifrån bolagens kostnader inte finns skäl att föreslå en minskning av nuvarande täckningskrav eftersom det enligt kommittén är osannolikt att kostnaderna kommer att öka förutsatt att andra aktörer inte väljer att lämna marknätet. UR vill här peka på att kostnaden för sändningarna i marknätet endast är en del av distributionskostnaderna för public service. Det är därför viktigt att hänsyn tas till företagets totala kostnad för distribution nästa tillståndsperiod, där det behöver tas hänsyn både till distributionskostnader för marknätet och internet. *Se även kapitel 9.2.1.*

UR gör sammantaget bedömningen att UR behöver finnas på de plattformar användarna väljer för att nå fram. Det gäller även marknätet så länge UR:s målgrupper har ett behov av att ta del av UR:s utbud där.

4.2.2 Antal programtjänster och andra marknätsrelaterade distributionsfrågor

UR instämmer i att SVT liksom i dag bör sända fyra kanaler i marknätet, men anser att en migrering av hela marknätet till DVB/T2 kan ske nästa tillståndsperiod. Enligt UR bör det vara upp till bolagen att i avvaktan på en

sådan migrering besluta i vilken mån man även vill parallellsända i HD-kvalitet.

UR instämmer i kommitténs bedömning att Sveriges Radios analoga marksändningar (FM) fortsatt bör bedrivas i samma omfattning som i dag. Vad gäller digitala ljudradiosändningar hänvisar UR till Sveriges Radios remissvar.

Så länge public service-utbudet sänds i marknätet är det enligt UR en förutsättning att UR:s program också går att nås via de marksända kanalerna. UR instämmer därför helt i kommitténs bedömning att UR även fortsättningsvis ska sända ljudradio- och tv-program med nyttjande av SVT:s och Sveriges Radios sändningsutrymme, enligt överenskommelse bolagen emellan.

När UR:s utbildande utbud tillgängliggörs via Sveriges Radios och SVT:s kanaler blir det folkbildande. UR anser att denna aspekt inte uppmärksammats tillräckligt tydligt av kommittén. UR har genom det utökade utbildningsuppdraget haft möjlighet att vidga och utveckla utbudet. UR vill därför understryka vikten av att programmen fortsatt bör kunna få ett brett genomslag hos lyssnarna och tittarna via överenskomna sändningstider. Ett fördjupat samarbete kring sändningstider mellan programföretagen är därför lika viktigt i dag som tidigare för att utbildnings- och folkbildningsprogrammen ska bli tillgängliga för såväl en bredare publik som för särskilda målgrupper.

UR anser därför att det även fortsättningsvis är av stor vikt att det av bolagens anslagsvillkor framgår att Sveriges Radio, SVT och UR ska fördjupa sitt samarbete när det gäller fördelning och placering av UR:s program. Det bör i allra högsta grad även gälla på de digitala plattformarna.

UR sänder i dag i SVT:s samtliga kanaler men huvuddelen av UR:s tv-utbud för den breda allmänheten sänds via Kunskapskanalen (som UR samäger med SVT). UR har fortsatt en hög ambition med Kunskapskanalen för att uppfylla folkbildningsuppdraget. Kanalen med dess kunskaps-höjande innehåll i form av föreläsningar, dokumentärer och faktaprogram ligger helt i linje med UR:s uppdrag – att producera och tillgängliggöra ett lustfullt utbildnings- och folkbildningsutbud som stärker lärandet. Kunskapskanalen blir därmed fortsatt en viktig kanal för UR för att nå hela allmänheten. UR vill därför peka på vikten av att Kunskapskanalen även fortsatt ska sändas i marknätet.

I sändningsvolym räknat är Kunskapskanalen UR:s främsta distributionskanal för det allmänt folkbildande tv-utbudet. Drygt 80 procent av UR:s tv-utbud sänds i Kunskapskanalen. Programmen består av både inköpta program inom kategorierna dokumentärer, populärvetenskap, historia, teknik och innovation m.m. samt egenproducerade program, som exempelvis *Språknyheterna* och UR ►

- ▶ Samtidens inspelningar. Som exempel kan nämnas att UR Samtiden spelade in över 80 seminarier från årets Bok- och biblioteksmässa vilka kommer att sändas för en bredare publik via Kunskapskanalen

UR står för hälften av Kunskapskanalens programinnehåll och ser för närvarande över hur UR kan utveckla utbudet för att ytterligare höja kvalitén inför nästa tillståndsperiod, bland annat genom att formatutveckla UR Samtiden.

UR sänder även i Sveriges Radios samtliga FM-kanaler. UR ser att behovet av ett public service-utbud både via FM-nätet och internet, som till exempel podcast eller webstreaming, fortsatt kommer att spela en central roll för att nå allmänheten med ett oberoende och trovärdigt innehåll. UR ser att företaget kan bidra med ett rikt lustfullt lärande utbud via Sveriges Radios kanaler inom många områden. UR producerar redan i dag uppskattade program som exempelvis *Retorikmatchen*, *Mifforadio* och *Barnministeriet dokumentär* (P4) och Bildningsbyråns *Tänka mot strömmen* och *Skolministeriet* (P1).

UR ser stora möjligheter att utveckla ett kunskapshöjande och folkbildande radioutbud framöver både via FM-nätet och digitalt genom poddar, som exempelvis *NPF-podden* som riktar sig till alla som är intresserade av frågor som rör barn med neuropsykiatriska diagnoser. Användningen av UR:s utbud via efterhandslyssnad radio och poddar har ökat stadigt de senaste åren.

4.2.3 Övrig distribution

Andra distributionsplattformar: UR instämmer i kommitténs bedömning att public service-bolagen själva ska ha frihet att besluta om distribution utöver marksändningar. UR vill understryka vikten av detta och även påminna om att det sedan länge finns andra distributionsplattformar, vid sidan av bolagets egna plattformar, än de som kommittén nämner som är helt centrala för UR för att uppfylla utbildningsuppdraget,.

Alltsedan UR startade sin verksamhet har utbildningsväsendet tagit del av programmen via sändningar men även via andra former av distribution. Sedan 1970-talet har UR, via avtal med upphovsmännen, kunnat ge landets mediecentraler möjligheten att spela in UR:s etersändningar i syfte att vidare distribuera programmen till Sveriges skolor i form av fysiska kopior. Den tekniska utvecklingen har medfört att distributionen av fysiska kopior numera har ersatts av olika former av online-distribution. I dag tillgängliggör UR utbudet för den organiserade utbildningen utöver de egna plattformarna och via sändning även via andra plattformar som UR Access⁷ och landets mediecentraler. Dessa är centrala plattformar där många inom utbildningsväsendet tar del av hela UR:s omfattande programkatalog. Därmed blir dessa utbildningsplattformar viktiga för UR för att uppfylla sitt särskilda utbildningsuppdrag.

Det betyder att en omfattande del av UR:s programutbud alltså tillgängliggörs även på andra plattformar

än de som public service-kommittén har beskrivit i sitt betänkande.

Mot bakgrund av ovan vill UR därför understryka vikten av att kommitténs bedömning, att public service utöver marksändningar bör få använda de distributionsplattformar som behövs för att nå publiken med sina linjära sändningar, inte utesluter de andra ovan beskrivna distributionsplattformarna som är helt centrala för att UR ska kunna uppfylla sitt utbildningsuppdrag.

Utveckling av egna plattformar: UR instämmer i kommitténs förslag att programföretagen bör fortsätta utveckla och använda sina egna plattformar för att tillgängliggöra sitt programinnehåll on demand. Att UR ska prioritera egna digitala plattformar ligger dessutom helt i linje med företagets egen digitala strategi.

För att ha fortsatt legitimitet hos allmänheten och UR:s målgrupper är det avgörande att bedriva verksamhet även online, bland annat på egna digitala plattformar. Det möjliggör för UR att både kurerar och framöver även erbjuda mer anpassade, personifierade tjänster, som är baserade på användarmönster och behov. Att UR kan utveckla de egna plattformarna bidrar till att bolaget flexibelt kan styra och anpassa verksamheten i takt med en snabbt föränderlig medie- och utbildningsvärld.

Det bör understrykas att UR är ett mediebolag med ett särskilt utbildningsuppdrag. UR:s utbud används i lärandesammanhang, både i skolan och efter skoltid via UR:s playtjänster. Detta ställer höga krav på att UR kan utveckla ett on demand-utbud som är tillgängligt när användarna önskar och på de apparater och plattformar som användarna föredrar. On demand-tjänster för titande och lyssnande ökar kraftigt. Det blir därmed allt svårare framöver att nå unga, elever, lärare, föräldrar, nationella minoriteter och andra viktiga målgrupper enbart via broadcast och därför blir de egna digitala plattformarna allt viktigare.

I nuvarande sändningstillstånd medges UR rätten att sända i hela landet med nyttjande av SVT:s och Sveriges Radios sändningsutrymme. I dag när allt fler användare växlar mellan broadcast och digitala plattformar är det av yttersta vikt att utbudet återfinns i båda miljöerna, d.v.s. att användarnas förväntan kring att hitta UR:s programutbud även via Sveriges Radios och SVT:s digitala tjänster uppfylls.

Avslutningsvis instämmer UR i bedömningen att bolagen själva ska ha frihet att besluta om distributionen utöver marksändningarna och delar även bedömningen att den nuvarande regleringen inte medger något krav på att bolagen ska tillhandahålla sitt utbud online, mot bakgrund av den grundlagsreglerade etableringsfriheten i tråd.

4.2.4 Beredskaps- och säkerhetsfrågor

UR instämmer i kommitténs bedömning att programföretagen fortsatt ska upprätthålla en hög säkerhet för produktion och distribution och ställa höga krav på de företag som anlitas för att programutbudet ska nå allmänheten. ▶

⁷ UR Access är en lösenordskyddad tjänst där det finns cirka 19 200 program tillgängliga. Cirka 40 universitet och högskolor, 150 friskoleföretag samt landets samtliga 290 kommuner har avtal med UR och Copyswede för användning av UR:s programutbud i slutna nätverk.

► Public service spelar en viktig roll vid krig, kris och andra stora samhällspåfrestningar och därför måste det finnas en robust infrastruktur för utsändning av radio och tv. Sveriges Radio och SVT är viktiga nyhetsaktörer med ett uppdrag att förmedla VMA, viktigt meddelande till allmänheten.

Även UR har en viktig roll att spela i sammanhanget genom att bidra med ett fördjupande och lärande utbud i samband med stora samhällspåfrestningar. I UR:s omfattande programbank finns ett utbud som kan bredda och vidga perspektiven i händelse av kris, t. ex. fungera som stöd för lärare och elever, och därmed komplettera de övriga public service-bolagens insatser i kristider.

UR instämmer i kommitténs bedömning att även distribution via internet kan beaktas ur ett beredskaps- och säkerhetsperspektiv i de årliga beredskapsplaner som företagen lämnar till Kulturdepartementet. För UR:s del innebär detta tillägg att UR på ett annat sätt än i dag måste beakta beredskaps- och säkerhetsperspektiv vilket kommer att leda till ökade kostnader.

4.2.5 Distributionsfrågan på lång sikt

UR välkomnar kommitténs bedömning att ett teknikneutralt uppdrag, som innebär att public service-bolagen själva råder över hur innehållet distribueras och tillgängliggörs för användarna, kan övervägas på längre sikt. Det är viktigt med ett fortsatt självständigt och oberoende public service och utifrån detta även viktigt att politisk styrning av hur företagen distribuerar programmen minimeras.

UR ser därför positivt på att regeringen tillsatt en parlamentarisk kommitté för att se över yttrandefrihetsgrundlagen YGL.

Vidare instämmer UR i att nätneutralitet blir en ännu viktigare fråga framöver för public service-bolagens distribution och möjlighet att nå användarna, utan varken diskriminering eller gynnan från exempelvis internetoperatörer som styr trafiken i näten.

4.3 Oberoendet i förhållandet till globala medieaktörer och distributörer

4.3.3 Hur bör public service-företagen förhålla sig till sociala medier och globala distributionsplattformar?

UR instämmer i att företagen bör prioritera sina egna plattformar och online-tjänster när innehåll tillgängliggörs på internet. Det ligger i linje med UR:s egen digitala strategi.

UR delar även resonemanget att kommersiella tredjepartsplattformar är ett viktigt komplement till de egna tjänsterna, speciellt för att nå de målgrupper som UR har svårt att nå effektivt via de egna plattformarna. Sociala medier och globala distributionsplattformar är numera, som kommittén skriver, en naturlig del av människors medievardag och det är därför viktigt att även public service-bolagen med sitt opartiska innehåll är närvarande där.

UR arbetar framgångsrikt med kommunikation på tredjepartsplattformar, främst genom att skapa relationer med målgrupperna och påvisa ett värde på ett personligt plan hos de personer UR önskar nå i respektive målgrupp. För att UR framöver verkligen ska kunna väcka barns, ungas, föräldrars och lärares intresse för ett ämne behöver utbudet även kunna publiceras på andra aktörers plattformar.

Utgångspunkten är att användarna aldrig ska behöva tvivla på att UR är ett redaktionellt oberoende public service-bolag. Därför ska tredjepartsplattformar användas restriktivt, vilket också framgår tydligt av UR:s egna riktlinjer och sociala medier-policy.

Användningen av programutbudet inom utbildningen sker allt oftare via tredjeparts lärplattformar i kombination med olika innehållsleverantörer. Därför är det viktigt att UR:s programutbud görs tillgängligt och sökbart även på dessa plattformar för att programutbudet ska få maximal effekt – men det ska alltid i första hand finnas tillgängligt på de egna plattformarna.

Grundprincipen för UR är att utbudet ska publiceras på de egna plattformarna och att UR:s närvaro på sociala medier och globala distributionsplattformar är ett viktigt komplement. Som framgår av betänkandet tillhandahåller UR sitt radio- och tv-utbud även på de digitala plattformarna UR Play, UR Skola och kunskapskanalen.se. I viss utsträckning distribueras även utbud via kommersiella tredjepartsplattformar, men i noga urval och med restriktivitet.

UR varken kan eller vill bli beroende av kommersiella tredjepartsplattformar för distribution. Dessa plattformar förändras snabbt. Ett exempel från 2018 är Facebooks genomgripande förändringar av den algoritm som styr vad användarna kan se i sina nyhetsflöden. UR ska nå användarna som ett starkt online-alternativ till de globala kommersiella plattformarna. Därför är det av största vikt att UR får resurser och möjlighet att utveckla egna plattformar och online-tjänster.

UR instämmer även delvis i kommitténs bedömning av hur sociala medier och globala distributionsplattformar kan användas, men delar inte bedömningen att dessa plattformar i huvudsak bör användas endast för att informera om bolagens utbud och interagera med publiken.

Betänkandet som helhet innehåller ett mycket sparsamt resonemang om kommunikationens betydelse för att nå användare som är svåra att nå. Vikten av kommunikation går inte att underskatta. Det är inte längre enkelt att tydligt separera ren information/marknadsföring av utbudet från dialog med användarna och kommunikation av värdeskapande public service-innehåll. Framgångsrik kommunikation i dag bygger ofta på värdeskapande innehåll.

När UR exempelvis skapar ett sociala medier-klipp riktat till föräldrar som ger råd om hur de kan stötta sina barn i högstadiet – är det då information, utgångspunkt för en dialog eller starten på en relation för att i ett senare skede få föräldrar och barn att upptäcka UR:s övriga utbud?

Den tidigare logiken för broadcast, med sändare och ►

► mottagare, går inte att direkt överföra på UR:s arbete i sociala medier och andra distributionsplattformar. Digital kommunikation handlar inte om att enbart informera om programutbudet, genom exempelvis en länkdelning. Det handlar inte heller enbart om interaktion, att föra dialog, med användarna. Det handlar snarare om att skapa relationer med målgrupperna och påvisa värdet av utbudet för varje enskild individ, för att i nästa skede få användarna att ta del av mer utbud.

För att UR ska kunna nå ut med ett kunskapsinnehåll även till de målgrupper som är särskilt svåra att nå enbart via UR:s egna plattformar behöver bolaget vara närvarande på sociala medier och globala distributionsplattformar. Det kan exempelvis handla om personer som är nya i Sverige, personer med funktionsvariationer, SFI-lärare, nyutexaminerade lärare, föräldrar till barn med särskilda behov m.fl.

Det vore därför problematiskt om villkoren i nästa tillståndsperiod avgränsar flexibiliteten att nå fram till enbart vissa uttalade målgrupper, som barn och unga. Nya behov uppstår kontinuerligt och UR identifierar löpande nya grupper som är svåra att nå via traditionella kanaler. Att förutsäga vilka dessa målgrupper är, inom bara ett par år, är näst intill omöjligt. Därför bör flexibiliteten inte avgränsas till endast ett par specifika målgrupper. *Se även kapitel 5.*

Det blir därmed viktigt att både utveckla de egna plattformarna men också att kunna finnas med ett utbud på andra plattformar som användarna ofta prioriterar. Det vore mycket olyckligt om UR:s rika, språkstärkande och kunskapshöjande utbud inte längre kan tillgängliggöras på plattformar som många väljer, där syftet är att skapa ett värde och bygga relation med användare som annars är svåra att nå.

UR vill även påminna om bolagets särskilda utbildningsuppdrag, som på många sätt skiljer sig från andra mediebolag som verkar på en nyhetsmarknad och riktar sig mot allmänheten i stort. Digitaliseringen inom utbildningsväsendet pågår i samma utsträckning som på mediemarknaden. Inom utbildningen blir det allt vanligare att använda så kallade digitala lärplattformar där planering, elevuppgifter, resultat och undervisningsmaterial erbjuds i en och samma tjänst. Många lärare bäddar därför in UR:s utbud på sina lärplattformar för att enkelt tillgängliggöra materialet för elever och kollegor på skolan. UR måste därför fortsatt finnas i de format och standarder som krävs av dessa lärplattformar.

Av samma skäl är det viktigt att UR:s utbud finns sökbart och tillgängligt även via globala plattformar. Allt fler elever och lärare söker lärandeinnehåll via exempelvis Google och Youtube och förväntar sig att även hitta UR:s trovärdiga innehåll där. Alternativet är att UR:s oberoende och opartiska public service-innehåll inte finns tillgängligt

där med följden att lärare och elever enbart hänvisas till kommersiella innehållsleverantörers utbud. Att exkludera UR från dessa plattformar skulle successivt riskera att leda till att UR marginaliseras och inte längre kan leva upp till sitt viktiga utbildningsuppdrag.

UR vill även betona att plattformsutvecklingen går snabbt och är svår att förutse samt att begreppen alltmer flyter ihop. Vad som definierar en social medie-plattform och en global distributionsplattform är i konstant förändring och de globala aktörerna utvecklar löpande sina affärsmodeller. Bara de senaste månaderna har Facebook lanserat två tjänster (Facebook Watch och IGTV) som syftar till att distribuera videoinnehåll och som därmed blir ett alternativ till Youtube. Detta är ett konkret exempel på hur svårt det kan bli att framöver skilja på vad som är en social medieplattform och vad som är en global distributionsplattform.

Youtube, som kommittén definierar som en global distributionsplattform, är för många unga deras främsta plattform där de både interagerar med kompisar och personer de följer, laddar upp eget innehåll och lär sig om världen. Alltså snarlikt det som sker på en social medie-plattform.

Om UR i huvudsak ska använda dessa plattformar endast för information och interaktion och inte med ett lärandeutbud, minskar radikalt möjligheterna att nå ut. I förlängningen riskeras därmed UR:s möjlighet att uppfylla det särskilda utbildnings- och folkbildningsuppdraget.

4.3.4 Exklusiva publiceringar bör undvikas

UR instämmer i att publiken inte ska behöva använda tredjepartsplattformar för att kunna ta del av public services programutbud. Detta innebär att UR som huvudregel inte ska tillgängliggöra innehåll exklusivt via sociala medier eller globala distributionsplattformar. Men det kan finnas tillfällen där exklusiva publiceringar är nödvändiga för att nå målgrupper som annars är svåra att nå.

UR delar därför inte kommitténs slutsats att exklusiva publiceringar via sociala medier eller kommersiella tredjepartsplattformar bör undvikas eftersom det kan få problematiska följder och minska möjligheterna för användarna att ta del av relevant och relationsskapande material. Genom bloggar, nyhetsbrev eller så kallade infographics och annat utbud i olika sociala medie-kanaler ökar UR:s möjlighet att nå svårnådda användare.

Exempelvis har UR:s Youtubekanal *Orka plugga* fått stort genomslag hos högstadiel elever, en grupp som är mycket svår att nå. *Orka plugga* erbjuder unga tips på studieteknik och stöttar elever till att klara skolans kunskapskrav. UR bedömer att denna grupp aldrig hade kunnat nås lika framgångsrikt via de egna plattformarna. *Orka plugga* är därför exempel på ett UR-innehåll som bör få finnas på de plattformar som ungdomar använder. Alternativet vore att unga människor aldrig kommer i kontakt med detta ►

► kunskapshöjande innehåll, kopplat till läroplanen, när de vistas på kommersiella plattformar.

UR instämmer i kommitténs bedömning att det mot bakgrund av det oklara rättsläget kan finnas skäl att iaktta försiktighet när det gäller publiceringar på tredjepartsplattformar. UR har därför tagit fram en särskild sociala medier-policy, som uppdateras regelbundet. *Se även kapitel 4.3.6.*

4.3.5 Publicering av hela program eller längre delar av program

Vad gäller publicering av hela program eller längre delar av program på sociala medier eller globala distributionsplattformar anser UR att detta bör ske med restriktivitet. UR anser dock att kommitténs bedömning att detta bör ske endast om en viss publik ”inte kan nås via de egna plattformarna” är en onödigt begränsande formulering som ytterst skulle kunna leda till att UR:s möjligheter att nå vissa målgrupper kraftigt begränsas.

I dag vänder sig UR till elever och lärare med ett utbud bland annat via playtjänsten UR Skola. UR Play vänder sig till allmänheten. I praktiken betyder detta att alla ”kan” ta del av utbudet via UR:s egna plattformar. Problemet är att vissa målgrupper är mycket svåra att nå via dessa plattformar, därför behöver UR:s utbud kommuniceras, och ibland även publiceras, på de plattformar som barn, unga, föräldrar, nyanlända, nationella minoriteter m. fl. använder.

UR föreslår därför att publicering av hela program eller längre delar av program kan ske om det bedöms nödvändigt för att nå en viss målgrupp som är ”svår att nå via de egna plattformarna”. *Se även kapitel 5.1.7.*

UR noterar även att kommitténs bedömning baseras på en beskrivning av mediemarknaden avseende nyhetsmedier. Utgångspunkten i kommitténs beskrivning är att kommersiella medieföretag hävdar att SVT har agerat på ett problematiskt sätt som skapat obalanser på mediemarknaden till nackdel för kommersiella medieföretags affärsmöjligheter.

Det finns dock en rad studier som visar att mediemångfalden snarare gynnas av att public service och kommersiella medier verkar sida vid sida, så kallat ”dual system”. Bland annat har Reuters Institute⁸ genomfört en större forskningsöversikt som visar att public service kan ha en kompletterande och positiv marknadspåverkan.

UR vill även påminna om slutsatserna i Myndigheten för press radio och tv:s (MPRT) marknadsanalys 2015. Bland annat konstaterades rapporten att public service inte har en oproportionerlig påverkan på mediemarknaden och skrev att ”en sådan påverkan överhuvudtaget finns ligger i sakens natur men det bör också, enligt myndighetens mening, konstateras att den största påverkan på mediemarknaden ligger i den pågående digitaliseringen och globaliseringen i sig. Med det sagt är myndighetens samlade bild av public service-bolagens verksamheter att

de i grunden har en positiv påverkan på mediemarknaden genom att de erbjuder ett såväl brett som smalt utbud till de svenska mediekonsumenterna, på både traditionella och nya plattformar”⁹.

Myndigheten konstaterade också att ”läromedelsbranschens tillbakagång till största delen beror på digitaliseringen i stort snarare än på UR:s agerande och tillhandahållanden.”

UR vill understryka att bolaget överhuvudtaget inte konkurrerar på nyhetsmarknaden. De program av nyhetskaraktär som UR producerar är i första hand radio- och tv-program för barn och unga som används i undervisningen av moderna språk, eller allmänt språkstärkande program som *Lilla Aktuellt teckenspråk*. UR:s programutbud är fokuserat mot att möta behov i både utbildningen och hos allmänheten, t. ex. mindre målgrupper med specifika behov där lönsamheten inte skulle vara tillräckligt stor för en kommersiell aktör. UR har ett särskilt utbildningsuppdrag och inte ett granskande uppdrag. UR ska koncentrera sin verksamhet till utbildningsområdet och därutöver tillhandahålla ett utbud av folkbildningsprogram. Det kan inte nog understrykas att public service består av tre enskilda bolag, där UR inte är en del av och därmed inte heller påverkar den kommersiella mediemarknaden.

UR välkomnar därför att kommittén skriver att det ges utrymme för public service-bolagen att ha olika förhållningssätt till publicering av hela program på tredjepartsplattformar samt att kommitténs bedömning inte syftar till att helt förbjuda företagen från att publicera hela program på dessa plattformar. UR önskar att detta förtydligas i regeringens kommande public service-proposition.

Ett annat skäl till att UR:s utbud också bör gå att hitta på plattformar utöver de egna är den märkbart stora bildningstörsten hos unga. Det framgår bland annat av UR:s interna folkbildningsrapport samt av Folkbildningsrådets rapport *Bildningstrender 2018* där sex av tio unga uppger att de vänder sig till internet för att lära sig mer.

Public service har via broadcast under lång tid bidragit till så kallat ”oavsiktligt lärande”, d.v.s. när människor får del av trovärdig, kunskapshöjande samhällsinformation även när de inte riktigt förväntar sig det. Oavsiktligt lärande är fortsatt centralt för en fungerande demokrati, där människor kan fatta beslut och ta ställning i frågor baserat på kunskap och fakta. Till skillnad från globala kommersiella plattformar förutsätts svensk public service erbjuda ett fördjupat, informativt, sakligt och opartiskt innehåll. Enligt medieforskningen ökar public service-bolagens människors kunskaper, och det bidrar till att minska kunskapsklyftor mellan olika grupper i samhället¹⁰. Därför är det väsentligt att vissa delar av UR:s utbildande och folkbildande utbud fortsatt ska finnas även i en online-miljö och, när det är befogat, även på kommersiella plattformar.

UR välkomnar att kommittén på olika ställen i betän-

⁸ *Analysis of the Relation Between and Impact of Public Service Media and Private Media, The Reuters institute for study of journalism, University of Oxford, 2016.*

⁹ *Myndigheten för radio och tv: Utveckling och påverkan i allmänhetens tjänst. Redovisning av uppdragen att kartlägga hur public servicebolagens verksamheter påverkar mediemarknaden och att se över systemet med förhandsprövning av nya tjänster. Dnr 13/03001 och 14/01248.*

¹⁰ *Nord L. Strömbäck J. Wadbring I. Public service-bolagens betydelse för samhället, ingår i Utveckling och påverkan i allmänhetens tjänst, Myndigheten för radio och tv, 2014.*

► kandet nämner UR:s Youtube-kanaler *Tänk till* och *Orka Plugga* som exempel samt att de bedömer vikten av att nå barn och ungdomar som något public service-bolagen behöver prioritera. Se även kapitel 5.1.7.

Orka Plugga vill med olika tips och strategier hjälpa elever på högstadiet att klara skolan bättre. Genom att finnas tillgängliga på de plattformar där unga befinner sig har UR möjlighet att nå målgruppen, öppna upp för dialog och samskapande produktioner baserat på reella behov. På så sätt blir innehållet också användbart. Orka pluggas innehåll baseras på en nära dialog med unga i klassrum runt om i Sverige, samt genom dialog i sociala medier.

UR genomförde under våren 2018 en kännedomsundersökning med hjälp av Novus där 580 elever och 500 lärare ingick. Den visade att var tredje elev och varannan lärare kände till *Orka plugga*. 6 av 10 elever i undersökningen kan tänka sig att rekommendera *Orka plugga* till en kompis och hela 95 procent av lärarna rekommenderar gärna innehållet till elever och kollegor.

Youtube-kanalen *Tänk till* är UR:s satsning på att nå målgruppen unga utanför en skolkontext. Den är UR:s största Youtube-kanal med cirka 423 000 visningar och 1 500 000 visade minuter varje månad. Syftet med *Tänk till* är att öka public services relevans bland unga och stimulera det demokratiska samtalet genom att höja ungas röster. Kanalen riktar sig primärt till målgruppen 16–20 år och sekundärt till 13–24 år, målgrupper som är ytterst svåra att nå.

För att vara och förbli relevant står *Tänk till*-redaktionen i ständig dialog med målgruppen och arbetar samskapande med dem. Målet är att finnas där gruppen finns – just nu är det via Facebook, Instagram och Youtube – men detta kan ändras snabbt beroende på vilken plattform unga använder sig av framöver. UR anpassar sig efter målgruppens behov och föränderlighet men tummar aldrig på kraven som ställs på ett oberoende och sakligt public service-utbud. En förutsättning för att överhuvudtaget nå de beskrivna målgrupperna har varit och är att UR kan finnas på plattformar där de befinner sig.

UR vill med dessa konkreta exempel visa att public service behöver få förutsättningar att utvecklas i takt med tiden, med moderna metoder och tillsammans med målgrupperna.

UR har, som beskrivits under kapitel 4.2.3, en lång erfarenhet av att finnas på andra plattformar, långt före digitaliseringen, via mediecentraler och UR Access. UR:s kanaler på tredjepartsplattformar ska ses som ett komplement till UR:s etablerade tradition att finnas med lärande innehåll på andra plattformar än enbart de egna.

Lärandet har också blivit globalt – nya lärplattformar växer fram och Edtech-branschen är på framväxt – och Youtube har kommit att bli en form av ”ungas universitet”. Om något år kan det vara något annat som gäller. Det är därför värdefullt att UR:s pedagogiska och lustfyllda lärandeutbud går att finna även där användarna finns i framtiden.

4.3.6 Riktlinjer

UR instämmer i kommitténs bedömning att företagen bör ha tydliga riktlinjer om hur de förhåller sig till sociala medier. UR ser inga hinder för att bolaget framöver kan publicera dessa riktlinjer öppet.

UR arbetar för att öppna upp den egna processen och bli ännu mer transparent. Detta görs bland annat som ett projekt inom ramen för arbetet med medie- och informationskunnighet (MIK). Genom att öppet och generöst redovisa källor, metoder och hur det journalistiska arbetet går till ökar UR:s trovärdighet. Se även kapitel 5.1.6. Även öppet redovisade kriterier och riktlinjer för hur UR arbetar med sociala medier kan vara en del av hur företaget kan bli mer transparent.

Som kommittén beskriver har UR redan tagit fram en policy för närvaro i sociala medier som omfattar kriterier och principer för bolagets publiceringar. I policyn framgår bland annat att den egna plattformen är prioriterad samt att det redaktionella oberoendet är avgörande. Om UR uppmärksammar att ett material används grovt felaktigt eller riskerar att skada UR:s redaktionella oberoende agerar UR och kan även begära att materialet tas bort.

4.4 Tillgången till nordiskt public service-utbud

4.4.3 Tillgången till svensk public service på Åland

UR instämmer i bedömningen att de åtgärder som vidtagits för att svenska public service-kanaler ska vara tillgängliga på Åland har varit av stor betydelse för den åländska befolkningen.

UR vill påminna om att även UR:s programutbud i SVT:s marksända kanaler vidaresänds av YLE på Åland. På så sätt kommer även UR:s kunskaphöjande utbud den åländska befolkningen till del, något som inte framkommer av kommitténs betänkande.

Eftersom UR:s programutbud finns i SVT:s kanaler samverkar UR och SVT om licensiering av sina rättigheter via den finska upphovsmannaorganisationen Kopioisto om vidaresändning på Åland.

Vad gäller kommitténs bedömning att genomförda ändringar i den finska upphovsrätten kan göra det möjligt för aktörer på den åländska tv-marknaden att erbjuda SVT:s utbud i on demand-tjänster, vill UR därför föra fram följande: Tillgången till UR:s utbud i on demand-tjänster på Åland kan komma att minska om SVT inte samverkar med UR om licensieringen av sina on-demand-rättigheter på sätt som gäller enligt ovan för vidaresändning på Åland. Därför blir det väsentligt att SVT och UR även framöver samverkar kring hur även UR:s utbud blir tillgängligt på Åland. ■

5. Vad ska public service göra och tillsammans med vem?

5.1.4 Det breda innehållsuppdraget bör bestå

UR instämmer i kommitténs bedömning att det breda innehållsuppdraget bör bestå, liksom i principen att public service-bolagen ska kunna motivera programutbudet som sänds utifrån uppdraget i allmänhetens tjänst. Genom en bredd och ett mångsidigt programutbud kan public service tilltala hela publiken. Forskning visar dessutom att just bredden i utbudet är avgörande för att public service ska uppfattas som legitimt¹¹ och därmed kunna vara en viktig demokratistärkande och sammanhållande kraft i samhället.

UR följer med stor oro utvecklingen för Danmarks Radio (DR) som enligt ett nytt avtal går från att vara mediebolag till kulturinstitution, med ett betydligt smalare innehållsuppdrag. DR planerar nu för nedskärningar på 20 procent av budgeten, bland annat minskar antal kanaler i både radio och tv, vilket kommer att medföra ett mindre brett utbud.

Det finns många mediestudier som visar att i länder där det finns ett väl utvecklat public service ökar kunskapen om samhället och bidrar till att människor kan fatta medvetna beslut i exempelvis ett parlamentsval samt att kunskapsklyftorna minskar.

De nordiska public service-bolagen har i ett gemensamt uttalande¹² uttryckt oro för utvecklingen i Danmark. De omfattande nedskärningarna på DR kommer att försvaga dess möjligheter att fungera som en gemensam nationell arena. De största förlorarna på de stora besparingarna är den danska publiken. Behovet av medier som kan verka oberoende av ekonomiska och politiska intressen har aldrig varit större. Om public service inte längre når ut med ett brett trovärdigt utbud med hög kvalitet riskerar det att leda till minskad legitimitet för public service som demokratisk institution. I ljuset av alltmer splittrade medievänor, filterbubblor och ökad polarisering i samhället är det än viktigare med en oberoende radio och tv i allmänhetens tjänst som tillhandahåller ett brett och mångsidigt programutbud.

UR instämmer i kommitténs uppfattning att public service måste se till hela publikens behov och intressen för att kunna vara relevant för alla.

UR medverkar genom sitt utbildnings- och folkbildningsuppdrag till att barn, elever, studenter, lärare och allmänhet i hela Sverige, från förskola till högskola, får tillgång till ett sakligt och redaktionellt oberoende utbild-

ningsutbud i form av pedagogiskt gestaltade radio- och tv-program. Med ett utbud som förstärker, breddar och kompletterar det andra gör på utbildningsområdet och inom folkbildningen bidrar UR till att skapa förutsättningar för att stärka utbildningens och public services demokratiska uppdrag.

I UR:s uppdrag ingår att utveckla och vidga utbildningsutbudet – ett uppdrag som UR fortsatt ser som viktigt även under nästa tillståndsperiod. En del i det uppdraget handlar om att vidga utbildningsutbudet till att omfatta även folkhögskolor och studieförbund. Här ser UR att det finns såväl stora behov som vinster av att samverka med den organiserade folkbildningen vad gäller t. ex. MIK och Ny i Sverige. En annan del i det uppdraget är den formatutveckling av UR Samtiden som pågår för att svara mot de behov inom såväl folkbildning som högskola om föreläsningar i mer koncentrerad form. *Se även kapitel 4.2.2.*

UR instämmer i kommitténs uppfattning att public service inte ska styras av att maximera antalet tittare eller lyssnare, utan i stället se till hela publikens behov och intressen för att på så vis kunna vara relevant för alla. Public service måste därför ha utrymme för att tillhandahålla innehåll med både bredd och spets. UR har i uppdrag att producera utbildningsprogram för både större och mindre målgrupper och producerar radio- och tv-program med ett brett tilltal (t.ex. *Fejk, Samernas tid, Zero impact*) såväl som smala, väldigt nischade program (t. ex. *Didaktorn, Lilla Aktuellt teckenspråk*). Alla program gillas inte av alla, men alla ska kunna hitta något i programutbudet som tilltalar/riktar sig till just dem. Men även ett brett, lustfyllt program som *Livet i Bokstavslandet* är utarbetat med hjälp av specialpedagoger för att tillgodose behoven hos de elever och barn som har svårast att lära sig läsa. På så vis kan ett innehåll med utgångspunkt i ett specifikt behov (läsinlärning för elever med särskilda behov) bli brett eftersom det samtidigt tilltalar alla barn och elever som vill lära sig läsa.

UR instämmer i kommitténs bedömning att vad som är kommersiellt gångbart inte bör användas som kriterium för att avgränsa public service-bolagens uppdrag eftersom detta förändras över tid. Viktigare är att fokusera på att public service-bolagen fokuserar på att tillhandahålla ett utbud som ger alla tillgång till ett allsidigt och oberoende programutbud av hög kvalitet. UR vill lyfta att bolaget ►

¹¹ Nord L. Strömbäck J. Wadbring I. Public service-bolagens betydelse för samhället, ingår i Utveckling och påverkan i allmänhetens tjänst, Myndigheten för radio och tv, 2014.

¹² <https://www.ur.se/aktuellt#gemensamt-uttalande-fran-nordens-public-service-chef-med-anledning-av-nedskarningar-pa-danmarks-radio>.

► är det enda av de tre public service-bolagen som har ett särskilt uppdrag att förstärka, bredda och komplettera de insatser som görs av andra inom utbildningsområdet, vilket inkluderar såväl barn- och ungdomsskola, högskole- och annan vuxenutbildning samt studieförbund och folkhögskolor. Därutöver ska UR tillhandahålla ett utbud av folkbildningsprogram. UR har med sitt utbildningsuppdrag en fortsatt viktig roll att spela för att bidra till ett lustfyllt livslångt lärande och till ett samtal baserat på kunskap och fakta som understödjer ett demokratiskt samhälle.

UR:s utbildningsuppdrag innebär att programutbudet bygger på en unik kombination av journalistik och pedagogiskt berättande oavsett om UR producerar folkbildande program med ett brett tilltal eller mer nischade utbildningsprogram. Många gånger kan UR:s utbud som är producerat för en specifik målgrupp inom utbildningen även vara en del i det allmänt folkbildande utbudet. När det utbildande utbudet visas i allmänna kanaler så leder det till ett lärande även när det sänds i radio och tv, alltså inte bara i klassrummet. Det breda innehållsuppdraget gör att UR med olika ämnen och genrer kan nå ut till alla olika målgrupper i hela landet.

För UR är målet med utbildningsutbudet att det ska ha effekt på lärandet hos olika målgrupper. Det leder i sin tur till att UR producerar såväl program med ett brett tilltal som samtidigt inkluderar mindre, men specifika målgrupper (till exempel *Tack gud jag är homo*) liksom smalare program riktade till specifika, mindre målgrupper som till exempel nationella minoritetsspråkgrupper. Oavsett ämne eller genre, radio- eller tv-program, utgår UR alltid från användarnas behov liksom skolans styrdokument och/eller utbildningskriterier (när det gäller utbildningsutbudet), fakta, sakkunskap och vetenskaplig grund för lärande inför och under produktion.

Genom en bredd i genrer och ämnen och genom att rikta sig till alla målgrupper och deras behov kan UR och public service få legitimitet. Det är bredden i utbudet som bidrar till public service-verksamhetens relevans och att användarna upplever programutbudet som trovärdigt.

5.1.5 Speglingssuppdraget

UR instämmer i kommitténs uppfattning att speglingssuppdraget är centralt, både för public service-verksamhetens roll som sammanhållande kraft i samhället och för public service-bolagens legitimitet. UR instämmer i antagandet att om public service ska behålla ett högt förtroende hos publiken och därmed sin legitimitet är det viktigt att alla känner igen sig i utbudet.

UR instämmer också i att speglingssuppdraget blir än viktigare i tider av alltmer fragmentiserade medievänor som riskerar att påverka den sociala sammanhållningen i samhället och öka polariseringen. När konkurrensen från internationella medieföretag blivit alltmer påtaglig på den svenska mediemarknaden höjs kraven på innehållet och i det perspektivet blir speglingssuppdraget av än större vikt.

UR vill dessutom betona hur utbildningsuppdraget i dag ger unika möjligheter att bryta igenom filterbubblor genom att programutbudet når elever i klassrum, över hela

landet, oavsett geografisk hemvist, etnisk härkomst, kön och socioekonomisk bakgrund. UR blir därmed en unik sammanhållande kraft i samhället, vilket i sin tur stärker demokratin.

En förutsättning för att public service ska kunna spegla hela den potentiella publiken är också att innehållsuppdraget fortsättningsvis är brett och består av ett mångsidigt programutbud. På så vis är det breda innehållsuppdraget och speglingssuppdraget varandras förutsättningar.

För UR är speglingen viktig även ur ett lärande perspektiv, flera studier visar att identifikation och igenkänning stärker själva lärandeprocessen. Därför blir det viktigt att användarna, för att uppnå bästa möjliga lärandeffekt, kan identifiera sig, spegla sig, i programmets karaktärer, situationer och geografiska platser, något som UR alltid har i åtanke inför och under programproduktion. Att spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns hos befolkningen kan till exempel betyda att spegla olika åldrar och kön, grupper med olika kognitiva förmågor eller funktionsvariationer liksom nationella minoriteter, stad och land samt olika utbildningsnivåer.

I arbetet med *Orka plugga*, UR:s Youtubekanal riktad till högstadiel elever, är det tydligt vilken betydelse spegling av en målgrupp har och hur det bidrar till användning. Redaktionen besöker regelbundet skolor i hela landet för att bygga relation med användarna och lyssna in deras behov. Efter sådana möten stiger användningen av *Orka plugga* på den skola och den ort som redaktionen besökt och användningen av programmen, liksom dialogen med de unga användarna, håller sig sedan på en jämn, högre nivå. Besöken på landets skolor visar också att det fysiska mötet är viktigt i en digital tid.

UR skulle, om resurserna tillät, alltid vilja lägga ett geografiskt raster över produktion och urval. Men då UR inte har redaktioner spridda över hela landet blir programproduktion utanför de orter där redaktionerna finns ofta förknippade med högre kostnader i form av resor och traktamenten alternativt att en del produktion måste läggas ut på externa produktionsbolag. Det kommer att ta tid och resurser att bygga upp pedagogisk kompetens hos medarbetarna på externa produktionsbolag runt om i landet, liksom att kvalitetssäkra att produktionerna innehåller vissa specifika kvaliteter som pedagogiskt berättande och koppling till kurs- och läroplaner. Det krävs inlärningstid för att externa producenter, som är kvalificerade radio- och tv-producenter, också ska producera program med UR:s krav på pedagogisk kvalitet. *Se även kapitel 5.6.5.*

För UR är den geografiska aspekten av speglingssuppdraget därmed även en resursfråga där bolaget ständigt gör olika avvägningar och prioriteringar.

5.1.6 Medie- och informationskunnighet inom ramen för folkbildningsuppdraget

UR instämmer i kommitténs bedömning att folkbildning bör vara en central del av public service-uppdraget. UR skulle gärna, med tillräckliga medel, se ett utökat folkbildningsuppdrag som en naturlig följd av det utbildningsuppdrag UR redan har vad gäller den organiserade folkbildningen (studieförbund och folkhögskolor). Genom ►

► att ta sig an ett större folkbildningsuppdrag kan UR genom kunskapshöjande insatser i högre grad verkligen vara demokratistärkande, i enlighet med uppdraget.

UR:s utbud särskiljer sig med sitt särskilda utbildnings- och folkbildningsuppdrag från både SVT:s och Sveriges Radios folkbildande program. UR producerar även det folkbildande programutbudet på ett utbildande sätt utifrån både publicistisk och pedagogisk kompetens. I och med UR:s uppdrag att vidga och utveckla utbildningsutbudet har UR i ett flertal produktioner arbetat för att utöka användningen av utbildningsprogram riktade t.ex. till Folkhögskolans allmänna linje till att även omfatta gymnasiet och/eller allmän folkbildning. Ett exempel är Bildningsbyråns radioserie *Tänka mot strömmen* som används i undervisningen på Folkhögskolans allmänna linje samtidigt som det är en del av UR:s allmänt folkbildande utbud. På så vis kan UR nå flera användare än den primära målgruppen med ett journalistiskt och pedagogiskt berättande som samtidigt är både utbildande och folkbildande. UR har identifierat vissa specifika grupper, som ryms inom det folkbildande uppdraget, som av olika skäl står utanför utbildningen (dropouts, nyanlända) eller föräldrar till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar m. fl. som viktiga och eftersatta målgrupper där UR skulle kunna bidra till det livslånga lärandet.

Ett exempel är den satsning UR gör för föräldrar till barn med NPF-diagnoser (neuropsykiatrisk funktionsnedsättning). Det programutbud som produceras är inte primärt tänkt att användas i skolan eller den organiserade folkbildningen utan möter upp ett behov hos föräldrar och en bredare allmänhet där UR med sitt specifika berättande kan bidra både till att höja allmänbildningen och samtidigt stötta de föräldrar som är i behov av råd och stöd. Tv-serien *Superungar* liksom poddserien *NPF-podden* är exempel på sådana program liksom UR Samtidens inspelning av föreläsningar, t. ex. *Lågaffektivt bemötande, del 1 och 2*. De två sistnämnda programmen är dessutom fortbildande för såväl lärare som behandlande personal som arbetar med barn med olika NPF-diagnoser.

UR instämmer i kommitténs bedömning att alla tre public service-bolagen inom ramen för folkbildningsuppdraget bör fortsätta sitt arbete inom medie- och informationskunnighet (MIK). UR anser dock att MIK-uppdraget inte bör snävas in till att bara gälla det allmänt folkbildande uppdraget. UR:s programverksamhet är, enligt sändningstillståndet, koncentrerad till utbildningsområdet och ett ämne som MIK bör ingå i programverksamhet riktad till alla olika målgrupper; såväl barn och unga, den organiserade folkbildningen som till den allmänna folkbildningen och högskolan. Grunden för demokrati och kritiskt tänkande kan UR, genom sitt programutbud riktat till grund- och gymnasieskolan, lägga tidigt.

UR välkomnar att kommittén ser positivt på de satsningar på MIK som UR vill göra men håller inte med om slutsatsen att detta ryms inom ramen för bolagets folkbildningsuppdrag. Dels finns det behov att producera ett utbildningsutbud inom MIK för såväl grund- och gymnasieskolan som studieförbund och folkhögskolor, dels innebär satsningen ett utökat programutbud för UR. Om

UR ska kunna ta ett större ansvar för MIK även för föräldrar, den äldre generationen samt för specifika grupper som exempelvis nyanlända är det nödvändigt med en resursförstärkning. UR välkomnar därför kommitténs förslag om en generell förstärkning av bolagets resurser och ser den som en förutsättning för att UR ska kunna utveckla programutbudet inom MIK. Ett uppdrag att stärka MIK utan ett tillskott av medel skulle ske på bekostnad av andra uppdrag. UR har under innevarande tillståndperiod ställt om och prioriterat utifrån befintliga medel för att stärka MIK genom flera produktioner, riktade till flera olika målgrupper. UR anser därför att ytterligare prioritering av MIK, vilket är både viktigt och alldeles nödvändigt ur ett demokrati- och medborgarperspektiv, kräver större tilldelning av medel. UR kan i dag inte se vilka delar av uppdraget som i annat fall ska bortprioriteras och vill ogärna hamna i ett läge där behövande grupper med stora behov ställs mot varandra.

UR anser att det framöver blir viktigt för public service-bolagen att inte bara göra program om MIK utan att även demonstrera för publiken vad MIK är, att leva MIK. Det handlar om att tydligare visa hur programbolagen själva arbetar med MIK, hur programmen kommer till, vilka publicistiska avvägningar som görs och när det går, redovisa vilka källor som används. Till exempel skulle UR kunna utveckla *Lilla Aktuellt skola*, som har hög användning runtom i landets skolor, genom att gentemot elever och lärare vara mer transparent vad gäller att redovisa källor, urval och hur programmen produceras. En större transparens kring produktionen och de publicistiska avvägningar som görs stärker tilltron till medierna.

5.1.7 Att nå ut med innehållet till barn och unga

UR anser att det måste vara upp till bolagen att avgöra hur och på vilka plattformar utbudet ska tillgängliggöras för att möta upp publikens krav och förväntningar och för att nå olika mer eller mindre svårnådda målgrupper. Se även kapitel 4.3.3. samt 4.3.5. UR välkomnar därför kommitténs bedömning att en större flexibilitet för bolagen att själva välja vilka plattformar som innehållet för barn och unga ska tillhandahållas på bidrar till att öka utbudets synlighet för målgruppen.

UR instämmer i kommitténs bedömning att en ökad flexibilitet kan leda till en större bredd och fler program som vänder sig till en smalare publik. Däremot kommer det inte påverka hur länge ett program finns för användning eftersom det styrs av upphovsrättsliga avtal.

UR:s program finns redan i dag tillgängliga under lång tid, de flesta utbildningsprogrammen i upp till fem år, på de egna plattformarna (UR Skola, UR Play, UR Access). Att göra skillnad i människors lärande innebär att programmen behöver ha en hållbarhet som är längre än vad som krävs för till exempel ett nyhets- eller aktualitetsprogram. Därför finns de tillgängliga på de egna plattformarna under lång tid.

Mot bakgrund av hur mediekonsumtionen utvecklas vill UR argumentera för att såväl yngre som äldre barn samt unga även fortsatt kommer vara en utmaning att nå med ett public service-utbud eftersom nämnda grupper

► rör sig mer på globala distributionsplattformar och sociala medier än på UR:s egna plattformar. UR anser att det finns ett värde i att ett oberoende och opartiskt public service-innehåll kan få finnas på dessa plattformar som en motvikt mot andra kommersiella innehållsleverantörer. I arbetet med UR:s Youtubekanaler *Tänk till* och *Orka plugga* har det framkommit att det faktum att UR modererar dessa kanaler ses som en fördel av användarna och bidrar till att de vågar uttrycka sig i en miljö där de upplever att det inte finns några risker att bli utsatt för hat och olämpligt beteende. I det avseendet kan public service ta ett ansvar att finnas som ett alternativ och som en motvikt till övrigt innehåll på de globala distributionsplattformarna.

Utifrån utvecklingen kring mediekonsumtionsmönster bland barn och unga kan slutsatsen dras att om public service-bolagen ska ha möjlighet att nå barn och unga så måste de erbjudas möjlighet att nå dem på de plattformar där barn och unga vistas. UR har framgångsrikt arbetat med två egna Youtube-kanaler, *Tänk till* och *Orka plugga*, för att nå användare i yngre och övre tonåren som är svåra att nå eftersom de inte självmant söker sig till public service-bolagens egna plattformar. För att nå dessa grupper krävs att man bygger relation med användarna och tydligt framhåller vad det finns för värde för dem att ta del av UR:s utbud. När det gäller *Orka plugga*-kanalen visar analys av användardata att UR med denna kanal dessutom når unga från hem utan studievana i betydligt högre utsträckning.

UR välkomnar därför möjligheten att få välja plattformar med större flexibilitet men anser att det även finns andra grupper av användare som är svåra att nå enbart via de egna plattformarna och/eller utbudet i broadcast, till exempel nyanlända, SFI-lärare, föräldrar till förskolebarn, nyexaminerade lärare med flera. UR instämmer inte i att publicering på dessa plattformar bör ske endast om en viss publik "inte kan nås via de egna plattformarna" och anser att det är en onödigt begränsande formulering som ytterst skulle kunna leda till att UR:s möjligheter att nå vissa målgrupper kraftigt begränsas. UR förordar en mindre snäv formulering om att publicering på dessa plattformar kan ske om det bedöms nödvändigt för att nå en viss målgrupp som är "svår att nå via de egna plattformarna". Se även *kapitel 4.3.4*.

UR:s särskilda roll som producent av utbildningsprogram kopplat till skolans kursplaner och demokratiska värderingar gör också att UR inte är konkurrent till kommersiella medier. UR:s utbud används främst i lärandesammanhang, vilket ställer än högre krav på att det ska finnas tillgängligt i de situationer och på de plattformar där till exempel lärare och elever befinner sig. Av de attitydundersökningar som UR gör årligen med hjälp av Novus framkommer också att yngre lärare i mycket stor utsträckning befinner sig på exempelvis Youtube och Google när de letar material. För UR handlar det om att programutbudet behöver vara tillgängligt och sökbart även på dessa plattformar för att kunna bli använt framförallt av de yngre lärarna (och deras elever) och på så vis bygga rela-

tion och därefter peka in dem mot de egna plattformarna. Men en förutsättning för det är att de lätt och snabbt kan komma i kontakt med programutbudet, det vill säga att de kan hitta utbudet på de plattformar där de befinner sig. Av attitydundersökningarna framkommer att lärare som väl har hittat UR:s utbud blir trogna användare och gärna rekommenderar utbudet till kollegor¹³.

5.2.3 Public service i svagt bevakade områden

UR instämmer i kommitténs förslag att Sveriges Radio och SVT inom ramen för sin nyhetsverksamhet ska stärka sin journalistiska bevakning i svagt bevakade lokala områden men menar att detta är resurskrävande. Det är av yttersta vikt att detta utökade uppdrag för Sveriges Radio och SVT inte påverkar medelstillelningen så att det innebär neddragningar för andra delar av public service-uppdraget som helhet. UR anser dessutom att det av oberoendeskäl är viktigt att det är bolagen själva som avgör hur bevakningen ska stärkas.

5.2.4 Ansvar att värna en mångfald av lokala kvalitativa nyhetsmedieaktörer

UR förstår kommitténs resonemang och förslag kring att Sveriges Radio och SVT i sin nyhetsverksamhet ska ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmedieaktörers konkurrensförutsättningar, i syfte att värna en mångfald av perspektiv på en livskraftig mediemarknad. UR vill understryka vikten av oberoendet och att det därför måste vara upp till bolagen själva att avgöra hur samverkan med lokala medieaktörer ska se ut. UR har med sitt särskilda utbildningsuppdrag i uppdrag att samverka med flera andra aktörer och har erfarenhet av att samverka men alltid med det redaktionella och publicistiska oberoendet som utgångspunkt.

5.2.5 Fokus på ljud respektive rörlig bild i nyhetsverksamheten

UR har ingen synpunkt på hur Sveriges Radio och SVT ska bedriva sin nyhetsverksamhet med fokus på att tillhandahålla ljud respektive rörlig bild.

5.3.5 Mer fokus på kvalitet i språkutbudet

UR instämmer i kommitténs förslag att public service-bolagens samlade utbud på samiska, finska, meänkieli, romani chib respektive jiddisch varje år ska uppgå till minst samma nivå som 2019. Samma krav ska gälla för SVT:s och UR:s utbud på svenskt teckenspråk. UR instämmer också i att utbudet på såväl minoritetsspråk som teckenspråk ska hålla en hög kvalitet. För UR är dialog med de berörda grupperna och synlighet liksom en bredd av program en del av kvalitetsbegreppet.

UR bjuder varje år in till dialogmöten med varje nationell minoritetsgrupp. Målet är att ha minst ett fysiskt möte per år och grupp. Genom att kontinuerligt bjuda in representanter från de olika minoritetsgrupperna utbyts kunskap om och behov i de olika användargrupperna. Dialogen bidrar till att de program som produceras upplevs som relevanta och trovärdiga med en hög kvalitet av berörda

¹³ Enligt Novus-undersökningen använder 80 procent av landets lärare UR:s utbud årligen och 88 procent av dem kan tänka sig att rekommendera UR:s utbud till kollegor.

► grupper. Förutom dialogarbetet pågår ett ständigt nätverksarbete över hela landet för att fånga upp övriga röster.

UR:s program på minoritetsspråk och svenskt teckenspråk har en utbildande ambition och utgår från de utbildnings- och språkbehov som kartlagts via dialog och analysarbete, i synnerhet hos barn och unga i de aktuella målgrupperna. UR kartlägger vilka språkstärkande och språkutvecklande program som det finns behov av, bland annat genom de dialogmöten med varje nationellt minoritetsspråk som UR regelbundet har, men även genom kontakt med olika skolmyndigheter och forskare. Målet är att förstärka, bredda och komplettera det andra inom utbildningsväsendet gör vad gäller minoritetsspråk. Produktionerna syftar till att öka språkkunskaperna och samtidigt vara ett stöd för dem som inte helt behärskar språken.

Utöver dialogmötena arbetar UR med olika referensgrupper som bland annat består av representanter från målgrupperna. Referensgrupperna bjuds in såväl vid starten av en produktion som löpande och inför publicering. Syftet med referensgrupperna är att öka identifikation, kvalitetsssäkra innehållet och undvika stereotypa bilder och berättelser. Men UR tar alltid det publicistiska ansvaret för innehåll och publicering.

Utöver dialog och referensgrupper kan ett sätt att höja kvaliteten i utbudet för de nationella minoritetsspråken vara att rekrytera personer som talar språken. Men UR vill också poängtera svårigheterna som är behäftade med att producera ett kvalitativt utbud på dessa språk och varieteter. Som kommittén påpekar finns det i dag få journalistutbildade som talar något av språken eller använder svenskt teckenspråk. UR har under 2018 lyckats rekrytera producerande personal som är döva och teckenspråksanvändare men utforskar även möjligheten att kunna pröva ett slags trainee-program, i första omgången för döva och teckenspråksanvändare. Tanken är att personer som har dövkompetens eller är teckenspråkiga, skulle kunna få praktisera en period på UR och jobba med produktion. Om ett trainee-program införs nästa tillståndsperiod skulle praktikanten kunna få kompetens inom UR:s pedagogiska berättande och av redaktionellt oberoende public service-journalistik och samtidigt kunna bidra med kunskap, perspektiv och erfarenheter, för att höja kvaliteten på UR:s teckenspråksutbud.

För UR är kvalitet, användbarhet och relevans viktigt och UR delar därför kommitténs bedömning att synligheten för utbudet ökar genom att public service-bolagen ges en större flexibilitet att välja plattformar där minoritets- och teckenspråksprogrammen ska tillgängliggöras. Det förbättrar möjligheten att nå användarna där språken används och sprids, så att både kvaliteten och synligheten av utbudet stärks.

UR använder redan i dag sociala medier för att både synliggöra programutbudet, föra dialog om återkoppling, öka kontaktnäten samt bygga tillit och långsiktig relation med utvalda målgrupper.

UR instämmer i kommitténs förslag att under nästa tillståndsperiod öka utbudet av jiddisch i förhållande till den nivå som uppnås 2019 men UR vill också belysa de svårigheter som är behäftade med att producera ett

kvalitativt utbud på jiddisch. Det finns väldigt få personer som till fullo behärskar språket vilket gör att det är svårt att kvalitetsssäkra ett utbud på jiddisch. UR anser att det är positivt att hög kvalitet ska präglade utbudet, snarare än antal timmar i sändning. Volymkrav i sändningstimmar bidrar inte till UR:s ambitioner att arbeta såväl språkstärkande som språkutvecklande med en effekt på lärandet. Att utveckla kvaliteten är något som UR ständigt arbetar med, vilket också innebär att den kulturella identiteten speglas i utbudet.

UR instämmer i kommitténs bedömning att bolagen även under nästa tillståndsperiod sinsemellan får fördela ansvaret för olika slags insatser i fråga om programverksamhet på minoritetsspråk och program om och för personer med funktionsnedsättning. UR instämmer helt i bedömningen att en del av denna ansvarsfördelning kan vara att genom hänvisningar vägleda användarna till utbud på minoritetsspråk hos de andra public service-bolagen.

Krav på ökad kvalitet i språkutbudet, en stärkt dialog och en utökad delaktighet samt rekrytering av målgruppskompetens, kan innebära ökade kostnader för UR.

5.3.6 Större flexibilitet för bolagen att välja plattform bidrar till ökad synlighet för utbudet

UR instämmer i kommitténs bedömning att större flexibilitet för public service-bolagen att välja på vilka plattformar minoritetsspråks- och teckenspråksprogrammen ska tillgängliggöras bidrar till att öka utbudets synlighet men anser samtidigt att detta ska gälla även andra grupper som är svåra att nå.

UR instämmer i bedömningen att möjligheten att i högre grad tillgängliggöra utbudet digitalt ökar möjligheten till att nå målgruppen, eftersom användarmönstren ser likadana ut i dessa grupper som i befolkningen i övrigt.

UR anser vidare att det måste vara upp till bolagen att avgöra hur och på vilka plattformar utbudet ska tillgängliggöras för att möta upp specifika målgruppers krav och förväntningar och för att nå dem där de befinner sig. UR anser att det viktiga är att tillgängliggöra programutbudet på de plattformar där det når användarna och välkomnar därför möjligheten att tillgodoräkna sig verksamhet på internet vid uppföljning av uppdraget. Se avsnitt 7.2. Dialog med målgrupperna innefattar redan i dag frågan kring hur utbudet bäst når sin publik och den dialogen fortsätter.

UR anser att det under nästa tillståndsperiod finns skäl till att villkoret i huvudsak ska uppfyllas i marknätet, men på sikt är det av största vikt att public service-bolagen får en teknikneutral reglering.

5.3.7 Nyhetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning

UR avstår från att kommentera.

5.4.2 Behovet av nyhetsverksamhet på olika språk

UR hänvisar till Sveriges Radios remissvar.

► 5.4.3 Hur bör ett uppdrag formuleras?

UR hänvisar till Sveriges Radios remissvar.

5.5.5 SVT ska fortsatt bidra till svensk filmproduktion

UR hänvisar till SVT:s remissvar.

5.6.5 Uppdrag att stärka produktionsmarknaden i hela landet

UR har inget att invända mot kommitténs förslag att public service-bolagen ska stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet och instämmer i resonemanget kring det ömsesidiga beroendet mellan public service-bolag och externa produktionsbolag. Public service-bolagen har i uppdrag att bidra till ett mångsidigt programutbud och är, för att uppfylla detta, beroende av en välmående produktionsmarknad och externa produktionsbolag är i sin tur beroende av uppdrag från public service.

UR har i uppdrag att samverka med såväl andra aktörer inom utbildningsväsendet som externa producenter och i kontakterna med till exempel Svenska filmproducenter har det framkommit att UR:s breda lustfyllda lärande program (t. ex. *Geografens testamente*, *Livet i Bokstavslandet*) ger förutsättningar för externa bolag att få ökad användning för sina smalare produktioner. På så vis konkurrerar UR inte med mindre producenter/aktörer utan kompletterar och gynnar alla olika aktörers utbud och stärker därmed mediemarknaden.

UR ser dock vissa svårigheter med ett specifikt krav på att anlita produktionsbolag utanför storstadsområdena. Förutom radioredaktionerna i Göteborg och Malmö har UR inga regionala kontor ute i landet. Att bygga nätverk med externa produktionsbolag, framförallt vad gäller tv-produktion, tar redan i dag tid och är kostsamt. UR har under de senaste åren framgångsrikt byggt upp kontakter med flera externa bolag (i Stockholm och Malmö) vilket har inneburit stora investeringar för UR. I vissa fall handlar det om flera år för att utveckla den kärnkompetens som behövs ute på bolagen. UR har redan i dag en ambition att lägga ut fler produktioner på externa bolag vilket UR anser gynnar publiken eftersom det bidrar till en variation i uttryck och därmed på sikt höjer kvaliteten på den samlade produktionen.

UR:s programutbud ska förstärka, bredda och komplettera det andra gör inom utbildningsområdet. Det gör att UR ställer delvis andra krav på externa produktionsbolag, till exempel kompetens i pedagogiskt berättande, jämfört med Sveriges Radio och SVT. UR utgår alltid från användarnas behov. Det finns gott om produktionsbolag som är duktiga på att producera radio och tv men som inte har erfarenhet av att arbeta med referensgrupper, pedagogiskt berättande och att koppla innehållet i programmen till skolans kursplaner vilket gör att det måste avsättas inlärningstid, både hos produktionsbolagen och hos UR, innan alla delar finns på plats. UR anser därför att det är viktigare att ett produktionsbolag kan leverera ett pedagogiskt kvalitetssäkrat utbud än var i landet det är placerat.

UR bidrar gärna till en livskraftig produktionsmarknad men är emot att ytterligare ta hänsyn till produktionsbolagens idéutveckling när ersättningen förhandlas. Skälen till detta är flera:

- UR utgår alltid från behoven hos användarna vilket gör att allmänna så kallade pitchar för programidéer från produktionsbolagen sällan är aktuella.
- I de fall då UR ber produktionsbolag att presentera en programidé utifrån ett behov, till exempel NO-program för mellanstadiet, så ger UR redan viss ersättning för att bolagen ska ha rimliga möjligheter att komma med en avancerad pitch.
- Produktionsbolagen har själva uppgett att de redan i dag avsetter en del av ersättningen till programutveckling.

UR anser därmed att bolaget redan bidrar till produktionsbolagens idéutveckling.

Vad gäller fördelning av rättigheter mellan produktionsbolag och public service-bolagen anser UR att detta inte bör regleras. UR instämmer i SVT:s resonemang om att en tvingande rättighetsfördelning i förlängningen kan innebära en begränsning av andelen utläggningar. UR arbetar redan i dag med att enligt olika modeller dela rättigheter med produktionsbolag där det är befogat. UR ser att ett generellt krav på bolagen att arbeta med delade rättigheter inte är en framkomlig väg eftersom förutsättningar och möjligheter skiljer sig från fall till fall och är en förhandlingsfråga mellan UR och produktionsbolagen där det är olyckligt om UR och övriga public service-bolag via reglering blir styrda i förhandlingar. Det skulle också kunna leda till fördröjning av produktionen på ett sätt som inte är till nytta för användarna.

UR instämmer i kommitténs förslag att public service-bolagens andel av externa produktioner inte bör regleras närmare utan att det är bolagen själva som slutligt avgör omfattningen av den externa produktionen.

5.7 Tidningen 8 Sidors organisatoriska hemvist

5.7.3 Kommitténs ställningstagande

UR instämmer i kommitténs bedömning att det inte är möjligt att rymma tidningen 8 *Sidor* i ett public service-uppdrag utan en principiell förändring av regleringen av public service. Nackdelarna med en sådan förändring uppvägs inte av de fördelar som kan nås med att rymma 8 *Sidor* inom public service. ■

6. Förhandsprövning av nya tjänster

6.5 Överväganden och förslag

6.5.1 Vissa ändringar i systemet behövs för att systemet ska fungera effektivt och upplevas som legitimt

UR instämmer inte i kommitténs bedömning att vissa ändringar i systemet med förhandsprövning av nya tjänster behöver göras för att det ska fungera effektivt och upplevas som legitimt både av public service-bolagen och av andra aktörer på mediemarknaden.

UR anser att förhandsprövningssystemet bör avskaffas. Det finns flera skäl till detta.

UR har ett flertal gånger framfört att systemet som sådant strider mot YGL:s principer om censurförbud, etableringsfrihet och det redaktionella oberoendet. Detta eftersom det är det svårt att genomföra en förhandsprövning utan att ta sikte på själva innehållet och diskutera innehåll i de tjänster som anmäls.

Vidare anser UR att systemet med förhandsprövning inte behövs. Sverige har sedan lång tid tillbaka ett väl beprövat och fungerande system med offentliga utredningar inför det att public service-bolagen ska få nya sändningstillstånd. Utredningar som går på remiss där olika samhällsaktörer, intresseorganisationer, myndigheter och medie företag ges möjlighet att yttra sig. Detta innebär att i stort sett alla de aspekter som förs fram från olika kommersiella medieaktörer redan finns omhändertagna.

Slutligen redovisar public service-bolagen årligen hela sin verksamhet och Granskningsnämnden gör utifrån den en noggrann uppföljning och bedömning av om sändningstillstånd och anslagsvillkor har följts.

UR delar även bedömningen från EBU, European broadcasting Union, (Burnley 2015) att systemet kan vara negativt för utveckling och att innovation av verksamheten hämmas eftersom nya idéer måste presenteras för kommersiella aktörer innan de ens hunnits lanseras, än mindre testats och utvärderats ordentligt.

UR delar inte heller kommitténs resonemang att förhandsprövningen självklart skulle behöva ersättas med en betydligt mer specificerad reglering av vilka tjänster som public service-bolagen ska erbjuda.

Sammantaget anser UR därmed inte att systemet med förhandsprövning behöver ändras för att säkerställa att tjänsternas effekter på mediemarknaden är proportionerliga (inte stör marknaden mer än nödvändigt). UR anser inte heller att systemet behöver skärpas för att systemet ska upplevas som legitimt. UR anser i stället att systemet bör avskaffas.

6.5.2 Förhandsprövningen begränsas till tjänster inom den kompletterande verksamheten

Som UR beskrivit ovan anser UR att systemet med förhandsprövning inte behövs. För det fall systemet behålls anser UR att det är ett steg i rätt riktning att förhandsprövningen begränsas till tjänster inom den kompletterande verksamheten.

Vad gäller text som publiceras online kan det för UR:s del handla om kort text som förklarar vad programmet handlar om. Det kan också handla om UR:s pedagogiskt utformade lärarhandledningar och annat arbetsmaterial för elever och lärare i syfte att utveckla och stödja kärnverksamheten – utbudet – och förbättra möjligheterna för allmänheten att tillgodogöra sig det, enligt anslagsvillkoren.

6.5.3 Förhandsprövning efter begäran från berörd intressent

UR anser inledningsvis att systemet som det fungerar i dag där public service-bolagen själva avgör om nya tjänster ska anmälas för förhandsprövning har fungerat väl. UR har inte anmält någon ny tjänst för förhandsprövning eftersom bolaget, sedan systemet infördes, inte utvecklat en sådan ny tjänst av större betydelse.

UR anser ur ett oberoendeperspektiv att det är fortsatt viktigt att bolaget har ett tolkningsföreträde över vilka tjänster som ska anmälas till förhandsprövning eller inte.

I det fall kommitténs förslag införs, d.v.s. att berörda intressenter ska kunna begära att en ny tjänst eller en väsentligt ändrad befintlig tjänst prövas av Myndigheten för press, radio och tv, vill UR anföra att det är viktigt att den som anmäler prövning av en ny tjänst verkligen kan visa att den är ”berörd part” och kan påvisa att verksamheten verkligen påverkats negativt.

UR menar dessutom att förhandsprövning riskerar att hämma bolagets innovationsarbete, när berörda intressenter kan begära att en ny tjänst prövas. UR delar inte kommitténs bedömning att denna risk ska ställas mot att förhandsprövningen har begränsats till den kompletterande verksamheten och vänder sig även mot resonemanget att ”mindre utvecklingskraft” borde läggas på den kompletterande verksamheten.

UR:s mediepedagogiska stöd i form av lärarhandledningar är ett betydelsefullt stöd för lärarna liksom arbetsbladen och manus. Samtliga handledningar ligger nära programmets innehåll. De lärarhandledningar UR producerar kan inte användas separat utan är kompletterande och bygger alltid på innehållet i programmen. ►

- ▶ UR anser att bolaget även framöver måste kunna lägga utvecklingskraft även på kompletterande verksamhet som lärarhandledningar för att programmen ska få största möjliga lärandeeffekt.

6.5.4 Försöksperioden begränsas till sex månader

UR avstyrker kommitténs förslag att försöksperioden begränsas till sex månader från dagens tolv månader. Sex månader är, i motsatt till vad kommittén för fram, en alldeles för kort tid för att både utveckla, testa och utvärdera en tjänst och hinna utvärdera tjänstens allmänna värde och dess effekt i målgruppen som tjänsten är avsedd för. I det fall systemet med förhandsprövning inte avskaffas är det UR:s uppfattning att försöksperioden fortsatt ska vara 12 månader, liksom i dag.

UR instämmer i kommitténs resonemang att public service-bolagens finansiering ger förutsättningar att utveckla nya tjänster som förbättrar allmänhetens tillgång till innehållet, samt att detta utvecklingsarbete kan vara till nytta för många andra aktörer på mediemarknaden. Ett aktuellt exempel på detta är att UR:s app *Tripp, Trapp, Träd* som tagit lång tid att utveckla och nu har vunnit pris för att den är innovativ och kan vara inspirerande för kommersiella aktörer.

6.5.5 Förhandsprövningens förenlighet med yttrandefrihetsgrundlagen

Såsom UR anfört under 6.5.1. delar UR inte kommitténs bedömning att förslaget inte strider mot yttrandefrihetsgrundlagen och dess principer

UR:s bedömning är fortsatt att frågan om nuvarande system med förhandsprövning är förenligt med grundlagen inte besvaras i kommitténs betänkande och att den enligt UR:s bedömning aldrig har analyserats tillräckligt. Det uttalande från Konstitutionsutskottet som kommittén refererar till ger inte svar på alla de frågor som förhandsprövningen väcker i relation till yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

Systemet med förhandsprövning har införts i anslagsvillkoren utanför lagstiftningsprocessen och har inte analyserats i förhållande till den starka och speciella grundlagsreglering som Sverige har för radio och tv och det är enligt UR:s mening tydligt att förhandsprövningen tar sikte på programinnehållet och att krav på en myndighets granskning och tillstånd därmed kommer i konflikt med de principer i yttrandefrihetsgrundlagen som bär upp den redaktionella friheten.

I övrigt hänvisar UR till Sveriges Radios och SVT:s remissvar på betänkandet. För det fall att förhandsprövningen kvarstår bör den enligt UR förtydligas på ett sådant sätt att förhandsprövningen blir den metod som används om programföretagen under en längre tillståndsperiod ser det som nödvändigt att, i syfte att lansera en ny tjänst, begära ett förändrat uppdrag eller utökade resurser i form av ökad medels- eller spektrumtilldelning. ■

7. Uppföljning och redovisning

7.2 Beaktande av verksamhet på internet vid uppföljning av innehållsuppdraget

7.2.1 En möjlighet att beakta verksamhet på internet vid uppföljning av innehållsuppdraget bör införas

Som kommittén redogör för har public service-bolagen under flera år framfört önskemål om att få möjlighet att kunna tillgodoräkna sig verksamhet på internet som en del av sina public service-uppdrag. UR välkomnar därför möjligheten att få tillgodoräkna sig en viss andel av verksamheten genom tråd vid uppfyllandet av public service-uppdraget. Med de förändrade medievanor som snabbt rör sig från att konsumera programutbudet via sändningar i marknätet till online är det en nödvändighet för public service-bolagen även möta användarna online och att få tillgodoräkna sig en del av den verksamhet som bolagen tillgängliggör på de egna plattformarna, på fritt tillgängliga delar av internet. UR instämmer i kommitténs bedömning att en större flexibilitet för public service-bolagen när det gäller att tillgängliggöra utbudet på olika plattformar kan leda till större bredd och fler program som vänder sig till en smalare publik.

UR vill påminna om att bolaget redan under nuvarande tillståndsperiod tillgängliggör större delen av programutbudet under en längre tid (många program så länge som fem år) på UR:s egna plattformar. UR:s utbildningsuppdrag gör att bolaget utgår från användarnas behov, både vad gäller innehåll och hur programmen tillgängliggörs. I dialog med en stor del av användarna inom skolan och den organiserade utbildningen har UR anpassat utbudet så att det ska vara lätt för t.ex. lärare att både hitta och använda programutbudet via de egna plattformarna. Lärare och elever befinner sig i klassrummen under dagtid och det är oftast då de använder UR:s programutbud under förutsättning att detta finns lättillgängligt.

Mot den bakgrunden anser UR att det är nödvändigt att det från 2020 förs in en möjlighet att beakta verksamhet på internet i enlighet med kommitténs förslag. UR

delar kommitténs bedömning att ett sådant beaktande inte strider mot YGL:s bestämmelse om etableringsfriheten för tillhandahållanden via tråd eller YGL i övrigt.

UR vill understryka vikten av att en möjlighet att beakta webben måste gälla för hela tillståndsperioden även om den sittande grundlagsutredningen skulle komma fram till att en reglering av public service-bolagens verksamhet på internet inte kan eller bör införas. En annan ordning skulle inte ge tillräcklig förutsägbarhet och inte heller ge programbolagen de förutsättningar som krävs för att kunna planera sin verksamhet på ett effektivt och rationellt sätt.

7.2.2 Hur ska ett beaktande regleras?

UR har ingen invändning mot kommitténs förslag om hur möjligheten att beakta internet ska regleras i public service-bolagens sändningstillstånd och anslagsvillkor.

7.2.3 Vilken verksamhet på internet som får tillgodoräknas

UR har inga invändningar mot kommitténs förslag vad gäller vilken verksamhet på internet som får tillgodoräknas. UR har inte heller några invändningar mot att det i dagsläget endast är linjära sändningar eller tillhandahållande av program som får tillgodoräknas. Med tanke på att, som kommittén påpekar, UR:s program har en lång hållbarhet och används under många år inom såväl den formella utbildningen som av en kunskapsintresserad allmänhet ser UR mycket positivt på att program som tillhandahålls i UR:s playtjänster även ska kunna beaktas andra år än de år de sänds i marknätet.

7.3 Förändringar i uppföljningen av public service

7.3.1 Uppföljning av public service-uppdraget vartannat år

UR instämmer i kommitténs förslag att Granskningsnämndens bedömning av om public service-bolagen har uppfyllt sitt uppdrag kan ske vartannat år i stället för

► varje år. UR instämmer i kommitténs resonemang att om riksdagen inför nästa tillståndsperiod fattar beslut om medelstildelning för hela tillståndsperioden och om ett villkorsbeslut för hela tillståndsperioden ska ersätta de årliga anslagsvillkoren kommer det inte längre finnas behov för regeringen att årligen i budgetpropositionen redovisa granskningsnämndens bedömning av public service-verksamheten för riksdagen. UR instämmer i kommitténs slutsats att Granskningsnämndens uppföljning av public service-redovisningarna inte nödvändigtvis måste ske varje år och att en fördjupad uppföljning vartannat år är rimligt.

För UR är Granskningsnämndens bedömning om bolaget uppfyller villkoren i sändningstillstånd och anslagsvillkor skild från bolagets budgetarbete. UR anser inte heller att public service-redovisningarna är nödvändiga underlag för bolagets interna verksamhetsuppföljning. Den interna verksamhetsuppföljningen sker kontinuerligt och på andra sätt. För UR internt är det därför inte nödvändigt att lämna in public service-redovisning årligen.

Däremot ser UR att public service-redovisningarna kan fylla en funktion för att ge allmänheten insyn i verksamheten och hur bolaget uppfyller uppdraget. Därför anser UR att public service-bolagen fortsättningsvis ska lämna in public service-redovisningar varje år. Därutöver har public service-bolagen ett ansvar att vara transparenta och bidra till en allmän debatt om public service.

UR vill påminna om att public service-redovisningarna delvis kom till för att stimulera till allmän debatt om public service och anser att det fortfarande borde vara ett viktigt syfte med redovisningarna liksom med granskning och bedömning av public service-uppdraget. UR instämmer därför i kommitténs förslag att granskningsnämnden, utöver den fullständiga rapporten, även redovisar relevanta delar av bedömningen på ett mer överskådligt och för allmänheten lättillgängligt sätt.

7.3.2 Public service-dialog under tillståndsperioden

UR instämmer i kommitténs konstaterande att en tillståndsperiod på åtta år är lång i en tid av omvälvande medieutveckling och att det därför kan finnas skäl för en planerad översyn av programföretagens uppdrag och förutsättningar efter halva perioden. En halvtidsöversyn ger public service-bolagen en i förväg fastslagen möjlighet under tillståndsperioden att hantera förändrade förutsättningar till följd av exempelvis den snabba teknikutvecklingen, nya användarbeteenden och medieformer.

Om halvtidsöversynen ska vara kvar bör den i huvudsak röra public service-bolagens resurser och så långt som möjligt vara framåtsyftande och begränsad i sin omfattning. Detta för att minska risken för otillbörlig politisk styrning i mitten av en tillståndsperiod. UR anser att en halvtidsöversyn bör vara tydligt begränsad i omfattning så att public-service-bolagen inte riskerar att hamna i en utredningsliknande situation i mitten av tillståndsperioden eftersom det skulle kunna minska graden av oberoende. UR anser att det är en förutsättning, snarare än utgångs-

punkt, att medelstildelning och villkor inte kan komma att ändras i samband med halvtidsöversynen. I annat fall, d.v.s. om medelstildelningen skulle kunna ändras så får public service-bolagen i praktiken en halverad tillståndsperiod, vilket i sig motverkar det stärkta oberoende och ekonomiska stabilitet som de längre tillståndsperioderna är tänkta att innebära för public service-bolagen.

UR har inga invändningar kring idén om en public service-dialog med Sveriges Radio, SVT och UR, företrädare för regeringen, branschaktörer och intresseorganisationer under kommande tillståndsperiod med syfte att stimulera till allmän debatt om public service. UR anser det viktigt att vi har ett levande samtal om public service och vikten av dess roll för demokratin, som kunskapspridare och som sammanhållande kraft i samhället. UR instämmer i kommitténs påpekande att ett levande samtal om public service som en demokratisk angelägenhet kan stimulera till ökat engagemang och förståelse för public service-bolagens verksamhet och utmaningar, vilket stärker legitimiteten och förtroendet för public service.

Men UR vill betona vikten av att denna översyn, i så fall måste vara framåtsyftande och innebära möjligheter för public service-bolagen att äska om medel vid extraordinära händelser eller omständigheter bolagen inte kunnat förutse i arbetet med sina fördjupade budgetunderlag.

UR förordar därför att syftet med public service-dialogen tydliggörs, att den precis som kommittén anför ska vara framåtsyftande och ge programföretagen möjlighet att påtala eventuella behov av förändringar i villkoren inför kommande tillståndsperiod. UR vill betona vikten av att public service-bolagen fortsatt har tolkningsföreträde när det gäller villkoren för sin verksamhet. Med fortsatt tolkningsföreträde och under förutsättning att medelstildelning och villkor inte kan komma att ändras i samband med halvtidsöversynen finns en möjlighet att public service-dialogen kan bli en formaliserad arena för public service-bolagen att förklara hur de ser på sina uppdrag samt möjlighet att lyssna på relevanta synpunkter från andra aktörer.

UR vill betona vikten av att denna dialog i hög grad är framåtsyftande. Granskning och bedömning av om public service har levt upp till uppdraget sköts av granskningsnämnden. UR ser en risk att public service-dialogen kan bli ytterligare en granskning och att det kan öppna upp för politisk styrning snarare än ett tillfälle för utbyte av kunskap och kommande utmaningar.

UR anser vidare att formerna och syftet för dialogen behöver tydliggöras: hur många intresseorganisationer, vilka branschaktörer och i vilken utsträckning public service-bolagen får påverka vilka som bjuds in till dialogen är frågor som behöver lösas.

UR ställer sig positivt till ambitionen att public service-dialogen ska öppna upp för en bredare dialog och att innehållet i samtalen offentliggörs. De exakta formerna för hur innehållet ska dokumenteras och spridas är ännu oklara men UR anser att alla parter som deltar i dialogen bör få rätt att ta del av dokumentationen innan den offentliggörs. ►

► 7.4 Redovisning

7.4.3 Inga skärpta krav på formerna för redovisningen

UR instämmer i kommitténs bedömning att bolagens redovisning av verksamheten fungerar väl. UR har än så länge inga kommersiella samarbeten men instämmer i kommitténs bedömning att det är av största vikt att tydligt redovisa kommersiella samarbeten, detta för att säkra såväl oberoendet som trovärdigheten för public service som institution finansierat med allmänna medel.

7.4.4 Förtydligande om redovisning av intäkter vid sidan av avgiftsmedel

UR redovisar redan i dag vilken typ av intäkter bolaget har vid sidan av avgiftsmedel men UR anser att det är otydligt vad kommittén efterfrågar. På vilken detaljnivå ska kommersiella samarbeten specificeras och hur ska kommersiella samarbeten definieras? UR redovisar i dag intäkter i form av royalty som kommer från samarbeten med produktionsbolag och nordiska samarbeten. UR anser sig inte ha kommersiella samarbeten men den dag dessa inleds så kommer bolaget att redovisa detta.

7.4.5 Redovisning av hur oberoendet säkerställs vid kommersiella samarbeten

UR instämmer i kommitténs förslag att Sveriges Radio, SVT och UR ska redovisa hur oberoendet säkerställs vid kommersiella samarbeten. Utgångspunkten är att UR aldrig vill inleda kommersiella samarbeten som kan äventyra oberoendet. UR har principer kring hur oberoendet säkerställs vid indirekt sponsrade program som de anställda kontinuerligt utbildas i.

7.4.6 Kravet på att redovisa extern radioproduktion tas bort

UR välkomnar kommitténs förslag om att kravet på Sveriges Radio och UR att i samband med budgetunderlaget ange i vilken utsträckning bolagen avser att satsa på extern radioproduktion tas bort. Det ger bolagen mycket större möjlighet att avgöra vilka produktioner som ska göras, vilka produktioner som får bäst effekt. Med längre tillståndsperioder blir det dessutom ogörligt att sia om i vilken utsträckning bolagen satsar på extern radioproduktion. ■

8. Förvaltningsstiftelsens styrelse, ägarroll och finansiering

8.1 Stiftelsens styrelse

UR delar kommitténs bedömning att stiftelsens centrala funktion som garant för public service oberoende från staten och olika intressen och maktsfärer i samhället, ställer höga krav på de personer som ingår i stiftelsens styrelse.

UR delar därför kommitténs bedömning om att dagens avsaknad av krav på styrelseledamöterna avseende personliga egenskaper medför en risk att ledamöterna inte har tillräcklig erfarenhet av bl.a. styrelsearbete. Det är av stor vikt att ledamöterna har sådan erfarenhet för att på bästa sätt kunna bidra till stiftelsens syfte, att genom att äga och förvalta aktierna i programbolagen bidra till programbolagens integritet och oberoende.

UR bejakar därför kommitténs förslag att stiftelseförordnandet ändras så att det framgår att styrelseledamöterna ska utses utifrån krav på kompetens, integritet och lämplighet. UR bejakar också att förordnandet ändras så att de krav som gäller för ordförande uttryckligen framgår.

UR delar kommitténs bedömning att det förslag som utredningen för en stärkt minoritetspolitik lagt fram om att regeringen ska säkerställa att åtminstone någon i Förvaltningsstiftelsens styrelse (och granskningsnämnden för radio och tv) kan representera de nationella minoriteternas och minoritetsspråkens perspektiv inte bör genomföras. Detta eftersom ett genomförande skulle gå emot Förvaltningsstiftelsens syfte att främja public service-verksamhetens självständighet och oberoende.

De perspektiv som ligger bakom utredningens förslag tillgodoses på ett bättre sätt genom dialogmöten och delaktighet i referensgrupper och liknande.

8.2 Stiftelsens ägarroll

UR delar kommitténs bedömning att Förvaltningsstiftelsens uppgifter som ägare inte bör utökas till att omfatta uppföljningen av om programbolagen har uppfyllt sitt public service-uppdrag

Såsom kommittén skriver vore det ytterst olämpligt, även om det skulle vara juridiskt möjligt, att ge Förvaltningsstiftelsen i uppdrag att följa upp de programrelaterade villkoren eftersom det skulle äventyra hela den bärande principen bakom konstruktionen med en ägare som inte ska kunna påverka programverksamheten.

UR delar också kommitténs bedömning att även en uppföljning av övriga villkor vore problematisk. Utöver de skäl som kommittén anför vill UR peka på att även en uppföljning av övriga villkor på samma sätt som programrelaterade villkor skulle kunna öppna upp för att Förvaltningsstiftelsen indirekt kan komma att påverka programverksamheten på ett sätt som inte är förenligt med dess syfte.

8.3 Stiftelsens finansiering

UR delar kommitténs bedömning att dagens situation där Förvaltningsstiftelsen de senaste åren varit beroende av koncernbidrag från programbolagen inte är tillfredsställande. UR bejakar därför kommitténs förslag att Förvaltningsstiftelsen tillskjuts ytterligare stiftelsekapital. En förutsättning är dock att detta inte sker på bekostnad av public service-bolagens verksamhet eller medelstildelning. ■

9. Ekonomiska förutsättningar

UR hänvisar i detta kapitel till bolagets remissvar på public service-kommitténs delbetänkande *Finansiering av public service – för ökad stabilitet, legitimitet och stärkt oberoende* (SOU 2017:79). I det remissvaret understryker UR bland annat vikten av att en teknikneutral finansiering samt oberoendemekanismer införs, som exempelvis längre tillståndsperioder, medelstildelning som avser hela tillståndsperioder samt att grundlagsskydd för public service utreds.

UR noterar att regeringen i propositionen Långsiktig finansiering och stärkt oberoende för public service (prop 2017/18:261) tagit fasta på både kommitténs förslag samt några av de synpunkter som framförs i UR:s remissvar. Förslaget om längre tillståndsperioder handlar om att ge public service trygga och stabila förutsättningar och att stärka oberoendet, vilket bland annat uppnås genom att det inte ska fattas beslut om public service i samband med ett riksdagsval. UR bejakar detta förslag.

Det är en nyvald riksdag som under senhösten 2018 ska fatta beslut om regeringens proposition. Ett beslut under hösten är en grundförutsättning för att förslaget om en ny finansieringsmodell för public service ska kunna träda i kraft 1 januari 2019. UR utgår från att de överenskommelser som den parlamentariska kommittén enades om före valet fortsatt gäller samt att det kan fattas beslut om regeringens proposition.

9.1.2 Kostnader

UR delar i stort kommitténs analys av ökade resursbehov under den kommande tillståndsperioden.

UR vill dock komplettera kommitténs beskrivning av de redovisade kostnaderna. Av avsnittet framgår att programkostnaderna 2017 minskat till förmån för övriga kostnader. Det bör särskilt understrykas att Övriga kostnader inte är jämförbara mellan de tre public service-bolagen, eftersom kommunikation till vissa delar är så integrerat i

UR:s kärnverksamhet. Dessutom har UR:s omorganisation medfört att en del av programproduktionen skjutits fram till 2018. De omstruktureringskostnader av engångskaraktär som nämns i public service-redovisningen klassades som övriga kostnader även om dessa till största del härrör till programproducerande personal. Justerar man 2017 års redovisning för ovannämnda ligger andelen programkostnader mer i linje med tidigare års andelstal.

Genom den överenskommelse som public service-bolagen träffade i början av tillståndsperioden redovisar UR numera alla sina kostnader för kommunikation som en övrig kostnad. Detta trots att en stor del av kommunikationsarbetet är en del av att uppfylla villkoret i UR:s anslagsvillkor om att UR ska fortsätta ägna särskild uppmärksamhet åt tillgängligheten till och kunskapen om programmen.

UR:s kommunikationsarbete omfattar inte enbart press, PR och marknadsföring, d.v.s. vad som normalt kan betraktas som övriga overhead-kostnader. Press och PR är en mycket liten del av UR:s verksamhet. Med kommunikation avser UR huvudsakligen tillgängliggörande av innehåll och en relationsskapande dialog med användarna. UR:s kommunikationsteam består av många medarbetare som arbetar helt integrerat med programproduktionen för att säkerställa att programmen når fram till målgruppen och arbetet är därför en del av kärnverksamheten. Detta kommunikationsarbete är särskilt viktigt för ett bolag som inte har egna marksända kanaler för att nå ut till allmänheten.

I övrigt vill UR göra följande kompletteringar och förtydliganden till kommitténs analys:

Beredskap och säkerhet online: Det ökade fokuset på beredskap och säkerhet online innebär inte bara ökade kostnader för Sveriges Radio och SVT utan även för UR.

Distribution i marknät: Vid ingången av innevarande tillståndsperiod träffade UR och SVT avtal om att SVT även skulle ansvara för UR:s distributionskostnader i det

► digitala marknätet för tv. Med hänvisning till detta avtal lades hela tilldelningen för distributionskostnader om drygt 280 miljoner kronor i samband med upplösningen av det s.k. distributionskontot på SVT. Avtalet mellan SVT och UR gäller endast under innevarande tillståndperiod och för det fall ett nytt avtal inte träffas för kommande tillståndperiod måste en justering av medelstillelningen ske mellan SVT och UR.

Distribution via online-plattformar: Eftersom kommittén i denna del endast redovisar att SVT anfört att kostnaderna för online-distribution kommer att öka vill UR påpeka att det självklart även gäller UR.

Just utvecklingen av kostnaderna för distribution är en faktor som är mycket svår att förutsäga och som kan komma att påverka förutsättningarna för verksamheten. Svårigheten att bedöma kostnaderna för distribution är kopplad både till marknätet (hur länge och hur många aktörer är med och delar på kostnaderna för det) och den snabba tekniska utvecklingen av de digitala distributionsplattformarna.

9.2 Medelstillelning under nästa tillståndperiod

UR delar kommitténs slutsats att public service-bolagen vidtagit effektiviseringsåtgärder som bidragit till att frigöra medel till olika satsningar. I UR:s fall har löpande effektivisering av verksamheten bidragit till att bolaget successivt kunnat arbeta med digital utveckling och ett erbjudande även online.

9.2.1 Public service-bolagens bedömningar av resursbehoven

I övrigt delar UR huvudsakligen kommitténs sammanfattning av vilka områden som föranleder en nivåökning, men menar att kommittén inte tagit hänsyn till UR:s beskrivning av att även rättighetskostnaderna förväntas öka nästa tillståndperiod, med hur mycket är dock svårt att förutsäga. För UR påverkar rättighetskostnaderna bolagets möjligheter att tillgängliggöra utbildningsutbudet under lång tid, något som är en essentiell del i att vidga och utveckla utbildningsuppdraget. UR har under nuvarande tillståndperiod arbetat med att tillgängliggöra en större andel av programmen fritt via UR:s plattformar (UR Play, UR Skola och UR Access) för att möta elevers och lärares, men också en bredare allmänhets, behov. Med ökade kostnader för rättigheter kan UR därför komma att tvingas göra prioriteringar som inte gagnar användandet av UR:s utbud.

UR erhåller i dag cirka fem procent av public service-bolagens totala medelstillelning och bedömer att det krävs en nivåökning för att bolaget ska klara både att uppfylla uppdraget och att arbeta med digital utveckling som är helt nödvändig för att uppfylla användarnas behov och beteenden framöver.

UR noterar att kommittén inte ansåg sig ha något

underlag för att kunna göra en generell bedömning av om nuvarande fördelning av medlen mellan bolagen är rimlig eller om den så kallade fördelningsnyckeln bör justeras. Ett alternativ till en översyn av fördelningen av medlen mellan bolagen kan vara en nivåökning genom en marginell höjning av den föreslagna public service-avgiften. Skiftet till en ny finansieringsmodell för public service betyder i praktiken att public service-avgiften sänks för de flesta hushåll. En mindre höjning av den föreslagna nivån på avgiften gör en marginell skillnad för allmänheten, men skulle ha en avgörande betydelse för UR:s möjligheter att uppfylla uppdraget i sin helhet.

9.2.2 Kommitténs analys av resursbehoven

Det är av största vikt att UR kan säkerställa att utbudet når hela allmänheten även fortsättningsvis och att tillräckliga medel kan avsättas för investeringar i digital utveckling. En del kostnadsdrivande faktorer går att förutse, som exempelvis webbutveckling, UX-design, IT-utveckling, dataanalys och teknisk innovation. Så länge innehållskraven i uppdraget huvudsakligen ska uppfyllas i marknätet samtidigt som användarna i allt högre grad förväntar sig att ta del av utbudet digitalt behöver UR prioritera båda plattformarna.

Det framgår inte av kommitténs analys av resursbehoven att även UR har kostnader för distribution, vilket är viktigt att förtydliga eftersom dessa kostnader förväntas öka nästa tillståndperiod. Se även kapitel 9.1.2

Distributionskostnader för både broadcast och online, inklusive kostnader för it-säkerhet, är den enskilt största osäkerhetsfaktorn vad gäller kostnadsutveckling nästa tillståndperiod. Det är därför en förutsättning att medelstillelningen nästa tillståndperiod tar hänsyn till de nödvändiga investeringar UR i dag kan förutse för distribution och tillgängliggörande av UR:s utbud på samtliga plattformar.

Vad gäller distribution i marknätet delar UR kommitténs bedömning att det finns en osäkerhet kring hur andra radio- och tv-bolag ser på behovet av ett marknät fram till 2029. Om andra aktörer lämnar marknätet skulle public service-bolagen sannolikt behöva ta en större del av Teracoms kostnader för att driva marknätet, vilket skulle beröra alla tre public service-bolagen.

I dag betalar UR dels för online-distribution, dels för marksänd radiodistribution. Kostnaderna för marksänd tv har lösts genom att UR i samband med innevarande tillståndperiod avstått från en del av medelstillelningen till SVT, som står för distributionskostnaderna för tv. Denna lösning har medfört att UR inte har några synliga kostnader för tv-distribution i broadcast eftersom UR avstår medel till SVT för detta. I en digital framtid kommer UR självt behöva bära kostnaderna för distribution och behöver därför kompenseras för den medelstillelning ►

► som bolaget i dag avstår till SVT. Se även kapitel 9.1.2.

9.2.3 Slutsatser och förslag om medelstillelningen

UR instämmer i kommitténs bedömning att en resursförstärkning under tillståndsperioden är nödvändig för att public service-bolagen ska ha möjlighet att klara av större investeringar och nya uppdrag och att förslaget om en medelstillelning på 445,1 miljoner kronor till UR därför är ett minimum.

UR delar bedömningen att den av kommittén föreslagna medelstillelningen kan genomföras utan att äventyra stabiliteten och legitimiteten i det föreslagna nya finansieringssystemet.

UR anser att en tvåprocentig uppräknings under hela tillståndsperioden är en grundförutsättning för en stabil och långsiktig planering och möjliggörandet av en utveckling av verksamheten, trots att det samtidigt skapar ett tryck att effektivisera. En årlig uppräknings är nödvändig för att bl.a. klara av större investeringar och nya uppdrag, en utebliven uppräknings skulle däremot betyda att UR tvingas till ytterligare prioriteringar som kommer att gå ut över den publicistiska verksamheten.

UR vill även poängtera att de medel som föreslås tilldelas UR från år 2020 i praktiken innebär ett hårt rationaliseringsstryck, eftersom UR även behöver utveckla verksamheten för att kunna möta framtidens utmaningar på medie- och utbildningsmarknaden. UR är ett mindre public service-bolag med små möjligheter till kostnadsrationaliseringar avseende omkostnader. Det finns alltså en risk att ett allt för högt rationaliseringsstryck kan komma att påverka produktionen negativt och därmed också allmänhetens tillgång till ett kvalitativt, kunskapsstärkande utbud. Samtidigt innebär UR:s effektiva organisation att en ökad medelstillelning går rakt in i kärnverksamheten.

UR vill understryka att bolaget redan i dag prioriterar mellan de olika delarna i uppdraget. Det går inte, med dagens medelstillelning, att göra lika stora utbudssatsningar för varje målgrupp varje år. När UR exempelvis gör en satsning på serier om de nationella minoriteternas historia, kan bolaget inte göra en motsvarande satsning på andra kärnämnen eller områden som UR ser att det finns behov av. För UR får små förändringar i tilldelade medel således relativt stora konsekvenser för produktionen.

UR instämmer därför i att public service-bolagen föreslås behålla bolagets nuvarande medelstillelning inklusive de 166 miljoner kronor som frigörs i det fall Radiotjänst i Kirunas (RIKAB:s) verksamhet avvecklas. För UR skulle detta ha stor betydelse för bolagets möjligheter att på ett kvalitativt sätt fullgöra och utveckla sitt uppdrag. Public service-avgiftens storlek påverkas i mycken liten utsträckning av att dessa medel fortsatt tillförs bolagen. Om dessa medel tvärtom inte tillförs bolagen innebär det en faktisk minskning av medelstillelningen vilket får negativa konse-

kvenser för UR. För allmänheten handlar det om en mycket begränsad minskning av public service-avgiften, den andel som skulle kunna tillfalla UR motsvarar en minskad avgift med cirka 1,30 kronor per år och skattebetalare.

UR anser därför att det finns goda skäl för att de medel som avstås till RIKAB fortsatt kan tilldelas public service-bolagen.

En avveckling av RIKAB kommer även att skapa merkostnader för UR. Detta eftersom RIKAB:s kundtjänst i dag hanterar stora mängder frågor från allmänheten som rör public service i allmänhet. Dessa frågor måste framöver hanteras av UR:s kundtjänst. Detta kommer att behöva ombesörjas av bolaget permanent, det är inte en engångskostnad i samband med skiftet till en ny finansieringsmodell,

Därutöver tillkommer en kostnad för den kommunikationsinsats som krävs i samband med avvecklingen av RIKAB. Denna kostnadsökning bör beaktas i samband med medelstillelningen.

UR anser att den föreslagna medelstillelningen till bolaget på 445,1 miljoner kronor är ett minimum för att fortsatt kunna uppfylla uppdraget och utveckla verksamheten för att även fortsättningsvis kunna nå hela allmänheten efter 2020. Det finns starka skäl för en nivåökning till UR utöver kommitténs förslag.

UR ser därför positivt på att kommittén i sitt betänkande särskilt lyfter fram UR:s ambitioner för insatser inom medie- och informationskunnighet (MIK) och Ny i Sverige, vilka är två av UR:s prioriterade områden. Det är även positivt att kommittén delar bolagets bedömning av ökade resursbehov bland annat för nödvändiga investeringar i tekniska tjänster, inte minst i online-miljön. Detta gäller dock inte särskilt bara SVT, som kommittén beskriver det, även UR har liknande behov av investeringar för digital utveckling. Just att UR:s utbud till stor del används i skolan med dess särskilda omständigheter avseende tidspres och många som samtidigt tittar/lyssnar ställer höga krav på en väl utvecklad och lättillgänglig online-tjänst.

Nedan beskrivs ett urval av konkreta satsningar UR skulle vilja göra nästa tillståndsperiod under förutsättning att nödvändiga resurser tillförs.

I tabellen beskrivs tre alternativ. Det första beskriver exempel på utveckling av utbudet som UR kan göra utifrån kommitténs förslag på minst 10 miljoner kronor, inklusive två procents årlig uppräknings. Alternativ två och tre ger exempel på hur UR med ökad medelstillelning ytterligare skulle kunna utveckla verksamheten, utifrån de behov inom utbildnings- och folkbildningssektorn bolaget har identifierat. Då förutsättningar och behov snabbt kan förändras ska dessa konkreta exempel läsas som identifierade områden, och inte som redan beslutade satsningar på produktionsinriktning. ►

ÄMNE / OMRÅDE	KOMMITTÉNS FÖRSLAG (10 MILJONER KRONOR ÅRLIGEN)
Medie- och informationskunskap (MIK)	<p>Riktad MIK-satsning mot allmänheten inom ramen för folkbildnings-uppdraget. UR är redan i dag en central MIK-aktör och instämmer i den tidigare Medieutredningens slutsats att UR kan axla ett särskilt MIK-uppdrag. UR kan även vara en aktiv samverkansaktör, t. ex. i Statens Medieråds arbete med att utveckla former för en förstärkt MIK-samverkan.</p> <p>UR vill betona att det fortsatt finns en hög efterfrågan av MIK även inom skolan, inte enbart för den breda allmänheten inom folkbildningen. En anledning till att barn ofta har större kompetens än vuxna beror just på att skolan arbetar medvetet med MIK och UR:s utbud bidrar till detta. <i>Se även kapitel 5.1.6.</i></p>
Ny i sverige	<p>UR Språkplay utvecklas och testas under 2019. Språkplay är en plattform för språkutveckling, Syftet är att människor som har kommit till Sverige och vill ta del av UR:s program, samtidigt ska kunna utveckla sina språkkunskaper i svenska. Medel behövs för att både underhålla och utveckla Språkplay för att även kunna användas inom den organiserade folkbildningen och skolan, samt för utveckling av lärarhandledningar.</p> <p>Nå kunskapsmålen: UR planerar bland annat att stärka möjligheten för nyanlända barn och unga samt barn med annat modersmål än svenska att nå kunskapsmålen, genom nyproducerat innehåll på svenska för elever med svenska som andra språk.</p> <p>Orka Plugga – utveckla konceptet på den egna plattformen för fler grupper som är svåra att nå, som ex nyanlända. Skala upp och bredda utbudet med originalmanus till fler språkgrupper.</p>
Folkbildning allmänheten kunskapskanalen	<p>UR Samtiden formatutvecklas bland annat genom föreläsningar i koncentrerad form och föreläsningar samt eventuellt med ett tydligare koncept för studiosamtal.</p> <p>Orka coacha! Riktad satsning mot föräldrar. Målsättning är att ge föräldrar bättre förutsättningar att stötta sina barn, t. ex. hur man tolkar kunskapskraven i skolan, vad som krävs för att skriva en resonerande text osv.</p> <p>Kunskaps-shots: Utveckla ett UR-format för ett urval med "det bästa" ur föreläsningen. För de som inte hinner med att se hela föreläsningen och för att locka till längre föreläsningar för ytterligare kunskapsinhämtning.</p>
Organiserad folkbildning	Utvecklad dialog och samverkan med studieförbund och folkhögskolor inom de områden där UR och organiserade folkbildningen identifierat liknande behov, framförallt inom MIK och Ny i Sverige. För utökad samverkan krävs investering i tid och avsatt personal..

ÄMNE / OMRÅDE	UR:S UTVECKLINGSFÖRSLAG 1 (25 MILJONER KRONOR ÅRLIGEN)
Medie- och informationskunskap (MIK)	<p>Stärkt MIK-samverkan med andra MIK-aktörer. UR skulle kunna producera och tillgängliggöra ett ännu större utbud inom MIK och avser dessutom att utöka samverkan med Statens medieråd.</p> <p>Utvecklat MIK-utbud för ex nyanlända, särskolan, äldre vuxna, UR kan med sitt särskilda samverkansuppdrag mer aktivt bidra i konkreta projekt, UR kan med en större nivåhöjning producera ett större utbud riktat till fler och specifika målgrupper.</p> <p>UR kan även samverka med bibliotek (som i dagsläget tar ett stort ansvar för MIK och utbildning i användning av internet) och både producera ett folkbildande utbud för de grupper som i dag sällan eller inte alls använder internet och står utanför det digitala samhället.</p>
Ny i sverige	<p>MIK för nyanlända. Se ovan.</p> <p>Större UR- produktioner riktas mot nya i Sverige. UR:s större produktioner som ex läs- och skrivsatsningarna skulle kunna produceras även för nya i Sverige. Även om produktionen utgår från samma berättelse, blir det i praktiken en helt ny produktion, eftersom manus behöver skrivas om, talet hålls i ett lägre tempo osv.</p>
Folkbildning allmänheten kunskapskanalen	<p>Kunskap på 2 minuter: Ett koncept som bygger på att kunskapsprogram kan erbjudas även i ett lättillgängligt kortformat i Kunskapskanalen och via UR:s digitala plattform.</p> <p>Fler och större utbuds-satsningar riktade mot hela allmänheten, liknande produktionerna Superungar och Barnens rätt. UR har i dag inte resurser att göra fler än 1-2 större satsningar/år. En nivåhöjning skulle leda till fler kvalitets-satsningar riktade mot en bredare allmänhet.</p>

ÄMNE / OMRÅDE	UR:S UTVECKLINGSFÖRSLAG 2 (100 MILJONER KRONOR ÅRLIGEN)
Medie- och informationskunskap (MIK)	<p>UR-arrangerade MIK-events. MIK-eventen kan riktas mot såväl grundskola, gymnasium, bibliotek, den organiserade folkbildningen samt andra aktörer inom civilsamhället. På MIK-eventen träffar UR användare på skolor och bibliotek, för att komplettera programutbudet med det fysiska mötet. I UR:s uppdrag ingår att samverka med andra aktörer inom utbildning och folkbildning.</p> <p>Riktad MIK-satsning mot förskolan. Dubbel målsättning där förskole-satsningen också kan gynna en äldre generation t. ex. genom program som Så lär jag morfar om internet.</p>
Ny i Sverige	<p>Samma lärandeupplevelse för alla barn. Alla barn ska kunna ta del av samma upplevelse, d.v.s. olika programsatsningar inom kärnämnen produceras på olika språk så att fler elever får möjlighet att uppleva utbudet på sitt eget språk. I praktiken betyder det att manus skrivs från grunden och spelas in på olika språk, vid sidan av de språkversioneringar som görs redan i dag. Målsättningen är att ge nya i Sverige en bra start att komma in i samhället genom utbildning.</p>
Folkbildning allmänheten kunskapskanalen	<p>Kunskapskanalen blir UR:s fönster mot allmänheten: UR tar ett kraftigt utökat ansvar för Kunskapskanalen med ambitionen att nå en bredare och yngre målgrupp. Målsättning: Tillgängliggöra mer av UR:s utbud för att bidra till kunskapslyftet i vårt land. Kunskapskanalen blir plattformen för den som oavsett ålder vill ha ett kunskaphöjande och utbildningsorienterat utbud.</p> <p>Stötta föräldrar i familjer med särskilda behov: En större innehållsatsning för att stötta föräldrar till barn med särskilda behov. UR kan bidra till att minska kunskapslyftan genom att ge alla föräldrar likvärdiga möjligheter att stötta sina barn, oavsett förutsättningar. Här kan UR göra skillnad.</p> <p>Innovation tillgänglighet Säkra att UR kan komma alla till del framöver. Målsättning: Bygga en plattform i världsklass vad gäller tillgänglighet, som kan inspirera andra aktörer genom att vara marknadsledande.</p> <p>Utveckla en särskild "public service-algorithm", d.v.s. UR optimerar algoritmerna för att erbjuda "det oväntade" kunskaphöjande utbudet även i en digital värld. Ett utvecklingsarbete UR gärna gör i samverkan med andra public service-bolag.</p>

UR avser att ytterligare beskriva hur verksamheten kan utvecklas i det fördjupade budgetunderlag för nästa tillståndsperiod som lämnas in under 2019. Andra ambitioner är att ytterligare öka tillgängligheten för utbudet genom att t. ex. tillgängliggöra teckentolkade och syntolkade versioner. UR skulle ytterligare kunna förstärka utbudet på svenskt teckenspråk exempelvis genom nyproduktion med utgångspunkt i pedagogik och språkutveckling.

UR vill även tydliggöra att behovet av nödvändiga investeringar för att öka kvaliteten och säkerheten är ett behov som samtliga bolagen har i lika stor utsträckning.

Om en nivåhöjning helt skulle utebli vill UR betona att det i praktiken innebär krav på kraftiga prioriteringar som

kommer att påverka såväl möjligheterna att tillgängliggöra ett rikt utbildningsutbud som programproduktion och utveckling. UR skulle därmed tvingas till prioriteringar som skulle gå ut över programproduktionen – och därmed användarnas tillgång till såväl kunskapsstärkande utbud som deras möjligheter att tillägna sig tillräcklig demokratisk kompetens.

9.3 Sponsring

9.3.3 Kommitténs bedömning

UR har inga kommentarer och hänvisar till Sveriges Radios och SVT:s remissvar. ■

10. Konsekvenser av förslagen

UR kommenterar kommitténs beskrivning av konsekvenser för public service-företagen samt konsekvenser avseende förhandsprövningssystemet. I övrigt har UR inga synpunkter.

10.1.1 Konsekvenser för public service-företagen

Ekonomiska konsekvenser

UR anser att kommittén inte tagit tillräcklig hänsyn till de för UR förväntade ökade rättighetskostnader. För UR påverkar rättighetskostnaderna bolagets möjligheter att tillgängliggöra utbildningsutbudet under lång tid, något som är en del av uppdraget att vidga och utveckla utbildningsuppdraget. *Se kapitel 9.2.1.*

Konsekvenser avseende förhandsprövningssystemet

UR instämmer inte i kommitténs bedömning att vissa ändringar i systemet med förhandsprövning av nya tjänster behöver göras för att det ska fungera effektivt och upplevas som legitimt både av public service-bolagen och av andra aktörer på mediemarknaden.

UR delar inte heller bedömningen att förslaget inte påverkar bolagens redaktionella oberoende eller står i strid med YGL:s principer om censurförbud, etableringsfrihet och det redaktionella oberoendet. *Se kapitel 6. ■*

Sveriges Utbildningsradio AB

Oxenstiernsgatan 34 • 105 10 Stockholm
ur.se • urplay.se • urskola.se